

پژوهش‌های مدیریت رفتار سازمانی با رویکرد اسلامی: مرور دامنه‌ای

میکائیل نوروزی^۱ | علیرضا چیت‌سازیان^۲ | سید مهدی سید طباطبایی^۳

۱

سال سی ام
بهار ۱۴۰۱

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۰/۱/۵

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۱/۲/۲۰

صص: ۱۶۵-۱۱۳

چکیده

جایگاه محوری انسان در سازمان، حوزه مطالعاتی رفتار سازمانی را به یکی از نخستین حوزه‌های مورد توجه در مطالعات سازمان و مدیریت تبدیل کرده و به‌عنوان حوزه‌ای اصلی و پایه‌ای، همواره مورد توجه محققان بوده است. با توجه به اثرگذاری مفروضه‌های انسان‌شناسی بر محتوای مطالعات رفتار سازمانی، همگام با توسعه رویکردهای اسلامی در مطالعات مدیریت، نگاه‌های اسلامی در تحقیقات رفتار سازمانی نیز مورد استفاده و اقبال محققان قرار گرفته که ثمره آن حجم قابل توجهی از تحقیقات در این حوزه است. بر این اساس، هدف این پژوهش شناسایی رویکردها و روندهای موجود در تحقیقات انجام‌شده در این حوزه در سپهر جامعه علمی جمهوری اسلامی ایران است. روش‌شناسی تحقیق شامل مرور دامنه‌ای انتخاب‌شده و تحقیقات موردبررسی کلیه مقالات علمی پژوهشی منتشرشده تا زمان انجام پژوهش است که پس از پالایش اطلاعات، ۲۷۹ مقاله مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج نشان می‌دهد که سیر صعودی انتشار تحقیقات این حوزه - که از ابتدای دهه ۷۰ آغاز شده است - در سال ۱۳۹۵ با انتشار ۳۹ مقاله به اوج رسیده و متأسفانه دوباره این روند نزولی بوده است. هم‌چنین با توجه به نتایج پژوهش، بیشترین رویکرد روش‌شناسی حاکم بر این تحقیقات، رویکرد کیفی به میزان ۶۲ درصد از کل تحقیقات و بیشترین موضوعات موردتوجه در تحقیقات به‌ترتیب اخلاق، رهبری، انگیزش و فرهنگ سازمانی بوده است. از حیث منابع مورد استفاده در تحقیقات نیز، نهج‌البلاغه، دیدگاه اندیشمندان اسلامی و قرآن کریم، به‌ترتیب بیشترین استفاده را در تدوین تحقیقات حوزه رفتار سازمانی اسلامی داشته‌اند.

کلیدواژه‌ها: مدیریت رفتار سازمانی؛ پژوهش اسلامی؛ رفتار سازمانی؛ مدیریت اسلامی؛ مرور دامنه‌ای.

DOR: 20.1001.1.22516980.1401.30.1.6.5

۱. نویسنده مسئول: دانشجوی دکتری تصمیم‌گیری و خط‌مشی‌گذاری عمومی دانشگاه امام صادق (ع)، تهران، ایران.

Mikaeelnoruzi@gmail.com

۲. استادیار، دانشکده معارف اسلامی و مدیریت، دانشگاه امام صادق (ع)، تهران، ایران.

۳. دانشجوی دکتری مدیریت دولتی، دانشگاه امام صادق (ع)، تهران، ایران.

مقدمه

بعد از پیروزی انقلاب اسلامی و تأسیس حکومتی براساس آرمان‌های اسلام ناب محمدی (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم)، ضرورت تدوین محتوا در حوزه مدیریت اسلامی از سوی کارگزاران و نخبگانی که دل در گرو نظام اسلامی داشتند، مطرح گردید. تعارضات و مشکلات مختلف ناشی از عدم انطباق نظریات، دیدگاه‌های وارداتی، علوم متعارف ترجمه‌ای و بعضاً تناقضات و تعارضاتی که ریشه در مبانی و ریشه‌های روان‌شناختی و جامعه‌شناختی این نظریات با مبانی اصیل حاکم بر جمهوری اسلامی داشت، سبب طرح این ضرورت بود از این‌رو، در ابتدا فرهیختگان حوزوی و فعالان دانشگاهی با طرح کلی مباحث مدیریت اسلامی و در ادامه با تخصصی شدن و عمق‌بخشیدن به این رویکرد در قالب پیگیری اسلامی شدن حوزه‌های تخصصی مدیریت، در این مسیر گام برداشتند. یکی از مهم‌ترین این حوزه‌های تخصصی، دانش رفتار سازمانی بود.

حوزه دانشی مدیریت رفتار سازمانی، کاربردی از حوزه گسترده علوم رفتاری است که به مجموعه مسائل انسانی در سازمان می‌پردازد. رفتار سازمانی در تدوین خود از مجموعه‌ای از رشته‌های دانشی دیگر هم‌چون روان‌شناسی، روان‌شناسی اجتماعی، جامعه‌شناسی و انسان‌شناسی فرهنگی یاری گرفته است (رابینز و جاچ، ۲۰۱۷: ۵۳). این حوزه دانشی زمینه‌ای است که با تمرکز بر سطح تحلیل خرد (انسان) به دنبال شناخت و ارائه راه‌کارهایی جهت حل مسائل سازمان است.

از آنجا که مفروضات انسان‌شناسی اثر جدی در تدوین نظریات و صورت‌بندی تجویزات موجود در حوزه دانش مدیریت و رفتار سازمانی دارد (نجاری، ۱۳۹۶: ۴۰)، نقد نظریات پایه رفتاری و شکل دادن به نگاهی عمیق براساس آموزه‌های اسلامی، از جمله تلاش‌هایی است که از ابتدای شکل‌گیری جریان تدوین مدیریت اسلامی مدّ نظر محققان این حوزه بوده است. با مراجعه به آثار اثرگذار در این حوزه هم‌چون اثر حجت‌الاسلام نقی پورفر (۱۳۸۲: ۱۰۰) و آیت‌الله مصباح یزدی (۱۳۹۱: ۱۸)، به خوبی می‌توان دریافت که ارائه نظریات و تجویزات براساس ارزش‌های بنیادین اسلامی در حوزه رفتار انسانی، از پایه‌ای‌ترین دغدغه‌های محققان حوزه علوم اجتماعی اسلامی به شکل عام و مدیریت اسلامی به شکل خاص بوده است.

از این رو جریانی از تحقیقات با محوریت مباحث رفتار سازمانی اسلامی در دهه دوم از سیر حیات دانش مدیریت اسلامی شکل گرفته و سیر صعودی را طی نموده است. اکنون پس از گذشت بیش از سه دهه از آغاز این سیر ضروری می‌نماید تا ضمن مرور مسیر طی شده و بازنمایی نقشه کلی تلاش‌های ارزشمند انجام شده در این حوزه، به بررسی نقاطی که نیازمند تلاش هستند پرداخته شود از این رو، هدف اصلی تحقیق ارائه تصویری جامع از تحقیقاتی است که در حوزه رفتار سازمانی انجام شده است؛ لذا برای دست یافتن به هدف مطرح شده، سؤالات ذیل طراحی گردید و مبنای جست‌وجوها قرار گرفت. سؤال اصلی و سؤالات فرعی عبارتند از:

- ویژگی‌های مدیریت رفتار سازمانی از حیث منابع و روش‌شناسی کدام‌اند؟
- پژوهش‌های رفتار سازمانی اسلامی چه روش‌های تحقیقی را به کار برده‌اند؟
- نسبت تمرکز پژوهش‌های رفتار سازمانی اسلامی در هر یک از سطوح فردی، گروهی و سازمانی به چه میزان است؟
- استفاده پژوهش‌های انجام گرفته از منابع مبنایی تحقیقات اسلامی که شامل قرآن کریم، روایات، سیره، فقه، اندیشمندان اسلامی و ... است، به چه نسبت می‌باشد؟
- تمرکز پژوهش‌های اسلامی از حیث موضوعات مورد توجه (مانند ادراک، انگیزش، رهبری و ...) چه توزیعی دارد؟

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

با توجه به هدف این پژوهش که بررسی پژوهش‌های اسلامی حوزه رفتار سازمانی و به روش مرور دامنه است، ابتدا پیرامون دانش مدیریت رفتار سازمانی (نقشه کلی این دانش) و روش نظام‌مند مرور دامنه‌ای بحث خواهد شد و در ادامه، پژوهش‌های مشابه این تحقیق مورد بررسی قرار خواهند گرفت.

الف- مدیریت رفتار سازمانی

دانش مدیریت به عنوان یک حوزه دانشی، گستره متنوعی از دانش‌ها را در خود جا داده است. یکی از این دانش‌های پایه که نقش مهمی در تحلیل‌ها و تجویزهای بهبودی دانش مدیریت برعهده دارد، مدیریت رفتار سازمانی است. به سبب جایگاه محوری انسان، مطالعه رفتار انسان در

سازمان ضروری است از این رو، در همه گرایش‌ها و همه سطوح مدیریت، درس رفتار سازمانی تدریس می‌شود (قلی‌پور، ۱۳۸۶: ۱۰).

در فهم رفتار سازمانی می‌توان دو معنا و مفهوم متفاوت اما به هم مرتبط را فهمید. در یک معنا، رفتار سازمانی بر واقعیت بیرونی رفتار افراد فعال تمرکز داشته و به مجموعه‌ای از نظریات که به شناخت و تغییر رفتار می‌پردازد اشاره دارد. در معنای دیگر، مراد از به کارگیری واژه رفتار سازمانی، رویکرد و منظری تحلیلی در عرصه سازمانی است که در ادامه، این دو فهم از رفتار توضیح داده شده است (اوت، پارکز و سمیسون، ۲۰۰۸: ۱۰۲).

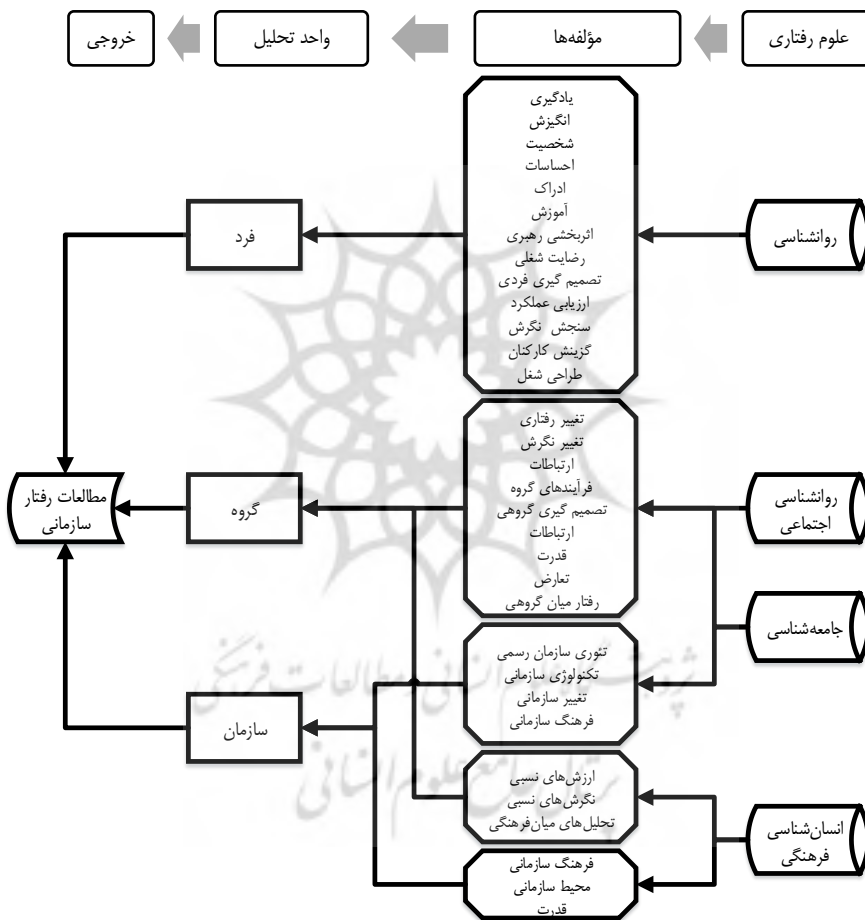
جدول ۱. تبیین دو تعریف مشهور «رفتار سازمانی»

تعریف رفتار سازمانی	
معنای اول	رفتار واقعی افراد و گروه‌ها در فضاهای درون و پیرامون مرتبط با سازمان است.
معنای دوم	یکی از چندین چارچوب یا منظر تحلیلی است که به تحلیل کار اصلی سازمان می‌پردازد.

در این معنای اول، رفتار سازمانی از مجموعه علوم رفتاری (به شکل خاص روان‌شناسی، روان‌شناسی اجتماعی، جامعه‌شناسی و مردم‌شناسی فرهنگی و در مراتبی کمتر، اقتصاد و علوم سیاسی)، برای فهم رفتار انسان‌ها در بافت سازمان استفاده می‌شود. اما تنها هدف رفتار سازمانی فهم رفتار نیست؛ اهل عمل در حوزه رفتار سازمانی تلاش دارند تا با استفاده از دانش، فهم و فونوی که از مجموعه علوم رفتاری به دست می‌آورند، عملکرد سازمان را بهبود داده و انطباق میان نیازها و خواسته‌های سازمان‌ها و اعضای آن‌را بهبود بخشند. بر همین اساس در دومین معنا، رفتار سازمانی منظری تحلیلی است که میزان توجه مدیران اجرایی و اهل علم به هر متغیر - از میان عوامل و متغیرهای مختلف - را برای شناخت بهتر و بالتبع تجویز بهتر مشخص می‌کند.

به‌طور کلی مباحث مطرح در دانش رفتار سازمانی در سه سطح فرد، گروه و سازمان قرار می‌گیرند. مباحث سطح فردی عمدتاً مباحثی هستند که از دانش روان‌شناسی ریشه گرفته‌اند و به ابعادی از انسان هم‌چون ادراک، انگیزش، یادگیری، احساسات و مانند آن توجه دارند. این مباحث به انسان فارغ از ساختارها و قالب‌های فعالیت او توجه دارند. دسته دوم مباحث سطح گروه است

که غالباً از روان‌شناسی اجتماعی، جامعه‌شناسی و انسان‌شناسی فرهنگی ریشه گرفته‌اند و به انسان در قالب یک گروه یا در تعامل با دیگران می‌پردازند. دسته سوم و آخر نیز که از جامعه‌شناسی و انسان‌شناسی فرهنگی نشأت گرفته‌اند، به بررسی از ابعاد انسان در قالب فعالیت سازمانی او توجه دارند. مجموعه مفاهیم پایه که در سه سطح فرد، گروه و سازمان در گستره دانش رفتار سازمانی مورد مطالعه قرار می‌گیرد، در نمودار ۱ به نمایش گذاشته شده است.

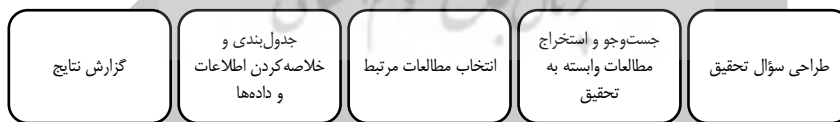

نمودار ۱. مفاهیم پایه رفتار سازمانی در سه سطح فرد، گروه، و سازمان

ب- مرور دامنه‌ای (روش پژوهش)

روش به کاررفته در تجزیه و تحلیل این تحقیق، مرور دامنه‌ای است. مرور سریع مفاهیم کلیدی در یک موضوع پژوهشی خاص و یافتن منابع اصلی و انواع شواهد موجود را می‌توان مرور دامنه‌ای قلمداد کرد. مرور دامنه‌ای را می‌توان به‌ویژه پیرامون موضوعات پیچیده یا موضوعاتی که قبلاً درباره آن‌ها مرور جامعی به عمل نیامده است، به صورت یک پروژه خاص به مرحله اجرا درآورد (مایز و همکاران، ۲۰۰۵: ۵). مرورهای دامنه‌ای نوعی از مرورهای شبه‌نظام‌مند است که به‌طور فزاینده‌ای جهت فهم نوآوری‌های موجود در تحقیقاتی به کار می‌روند که یا به‌خوبی نمایه نشده‌اند، یا در مجلات مختلفی توزیع شده، یا جزو ادبیات خاکستری هستند یا اینکه ذیل رشته‌های دانشگاهی مختلفی قرار گرفته‌اند (تیلور و پاگلیاری، ۲۰۱۸: ۴).

چارچوب مطالعات مرور دامنه، ابتدا در سال ۲۰۰۵ توسط آرسکی و اُمالی ارائه گردید و در سال ۲۰۱۰ نیز توسط لُواک به‌روز شد (لُواک، ۲۰۱۰: ۶۹). اُمالی و آرسکی، چارچوب مرور دامنه‌ای را با در نظر گرفتن چهار دلیل اصلی برای انجام آن مشخص کردند. این چهار دلیل عبارتند از ۱) مشخص کردن وسعت، محدوده و طبیعت فعالیت‌های پژوهشی؛ ۲) معین کردن ارزش انجام یک مرور نظام‌مند؛ ۳) خلاصه کردن و انتشار نتایج پژوهش‌های به‌عمل آمده و ۴) مشخص کردن شکاف‌های پژوهشی در ادبیات موجود پیرامون یک موضوع خاص (آرسکی و اُمالی، ۲۰۰۵: ۱۹-۳۲). هم‌چنین ایشان مراحل انجام مطالعه مرور دامنه را در ۵ گام بیان کردند که عبارت است از ۱) طراحی سؤال تحقیق؛ ۲) جست‌وجو و استخراج مطالعات وابسته به تحقیق؛ ۳) انتخاب مطالعات مرتبط؛ ۴) جدول‌بندی و خلاصه‌کردن اطلاعات و داده‌ها و ۵) گزارش نتایج (همان).

نمودار ۲. مراحل انجام مطالعه مرور دامنه‌ای

سرفصل‌های آتی این مقاله (پس از بررسی پیشینه پژوهش) نیز براساس همین پنج مرحله تنظیم شده است. البته با توجه به اینکه سوال تحقیق در مقدمه پژوهش توضیح داده شد، مجدداً ذکر نشده است.

پیشینه پژوهش

تاکنون پژوهش‌های ثانویه متعددی در حوزه مدیریت اسلامی انجام شده است که در جدول ۲ فهرست شده‌اند.

جدول ۲. فهرست مطالعات ثانویه در حوزه مدیریت اسلامی (برگرفته از احمدی و همکاران، ۱۴۰۰)

ردیف	عنوان	سال	پدیدآورنده(گان)	نوع اثر
۱	مروری بر سیر تحقیقات مدیریت اسلامی در ایران	۱۳۷۵	عابدی جعفری، ازگلی	مقاله
۲	تحلیل محتوای ادبیات مدیریت اسلامی با تاکید بر آثار منتخب	۱۳۸۴	خنیفر	مقاله
۳	کتاب‌شناسی مدیریت اسلامی	۱۳۹۱	اشرفی، فردوسی، زاهدی، همتیان	کتاب
۴	منبع‌شناسی مدیریت اسلامی	۱۳۹۲	میرزائف	مقاله
۵	مآخذشناسی رهبری و مدیریت اسلامی	۱۳۹۲	سلگی	کتاب
۶	مروری بر مقاله‌های مدیریت اسلامی و مدل‌های آن	۱۳۹۴	عابدی جعفری، بزرگ‌حداد	مقاله
۷	فراروش پژوهش‌های مدیریت اسلامی در ایران (مورد مطالعه: مقاله‌های علمی - پژوهشی ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۴)	۱۳۹۴	صادقی، مشبکی اصفهانی، کردنائیج، خدادادحسینی	مقاله
۸	مآخذشناسی تحلیلی کتب مدیریت اسلامی	۱۳۹۴	حجازی‌فر، خانی	کتاب
۹	کاستی‌های روش‌شناسی مقاله‌های علمی پژوهشی مدیریت اسلامی؛ آسیب‌شناسی فراروش	۱۳۹۶	صادقی، مشبکی اصفهانی، کردنائیج، خدادادحسینی	مقاله
۱۰	بررسی آثار مدیریت اسلامی در ایران در دهه دوم انقلاب اسلامی: دوره تثبیت آثار (۱۳۵۷-)	۱۳۹۸	بنافی، عابدی جعفری، دستیاری	مقاله

ردیف	عنوان	سال	پدیدآورنده (گان)	نوع اثر
	(۱۳۶۸)			
۱۱	مرور دامنه پژوهش‌های مدیریت اسلامی در جمهوری اسلامی ایران: فرامطالعه مقالات منتشرشده تا سال ۱۴۰۰ هجری شمسی	۱۴۰۰	احمدی، حاجی زاده، سیدطباطبایی، میان‌بندی	مقاله

با توجه به سؤال پژوهش، آنچه در بررسی پیشینه این پژوهش بایستی مدنظر باشد، پژوهش‌هایی است که اولاً صرفاً جمع‌آوری نباشد و تحلیل منابع را هم انجام داده باشد، ثانیاً فرایند جست‌وجوی آثار به صورت نظام‌مند انجام شده باشد و ثالثاً بر حوزه رفتار سازمانی تمرکز کرده باشد. با بررسی محتوای پژوهش‌های فوق‌الذکر چند نتیجه مهم به دست می‌آید (جدول ۳):

۱. برخی از مطالعات ثانویه، صرفاً محدود به مآخذشناسی است و تحلیل نسبت به محتوای مطالعات ارائه نشده است؛
۲. جست‌وجوی انجام‌شده در اکثر مطالعات به صورت غیر نظام‌مند انجام شده است؛
۳. هیچ‌کدام از مطالعات به صورت تخصصی به حوزه رفتار سازمانی نپرداخته‌اند و گستره کلیدواژه‌های به کاررفته در این حوزه دانشی را تحت پوشش قرار نداده‌اند.
۴. البته علاوه بر نتایج محتوایی ذکرشده، دو نقص جدی دیگری نیز در آثار فوق مشاهده می‌شود: تعداد کل آثار حوزه مدیریت اسلامی در بسیاری از پژوهش‌ها زیر ۳۰۰ مورد است.
۵. با توجه به اینکه این آثار معمولاً بر حوزه مدیریت رفتار سازمانی تمرکز نداشته‌اند، دایره شمول مقالات مرتبط با این حوزه (کلیدواژه‌گان مرتبط) بسیار محدود و مضیق در نظر گرفته شده است.

جدول ۳. مقایسه پژوهش‌های ثانویه حوزه مدیریت اسلامی از سه حیث مختلف

ردیف	مرجع	نوع پژوهش		روش پژوهش		گستره مورد بررسی	
		صرفاً جمع‌آوری	جمع‌آوری و تحلیل	غیرنظام‌مند	نظام‌مند		عام (مدیریت)
۱	عابدی جعفری و ازگلی (۱۳۷۵)	*	*	*		*	
۲	خنیفر (۱۳۸۴)	*	*	*		*	
۳	اشرفی و همکاران (۱۳۹۱)	*		*		*	
۴	میرزائف (۱۳۹۲)	*		*		*	
۵	سلگی (۱۳۹۲)	*		*		*	
۶	عابدی جعفری و بزرگ حداد (۱۳۹۴)	*	*	*	*	*	
۷	صادقی و همکاران (۱۳۹۴)	*	*	*		*	
۸	حجازی‌فر و خانی (۱۳۹۴)	*		*		*	
۹	صادقی و همکاران (۱۳۹۶)		*				۲
۱۰	بنافی و همکاران (۱۳۹۸)		*			*	
۱۱	احمدی و همکاران (۱۴۰۰)		*			*	

با توجه به اینکه هیچ کدام از این آثار هر سه ویژگی یادشده را نداشتند، پژوهش‌گران، آثاری را که به صورت نظام‌مند به بررسی پژوهش‌های مدیریت اسلامی پرداخته‌اند، به صورت تفصیلی‌تر بررسی کردند: عابدی جعفری و بزرگ حداد (۱۳۹۴) با رویکرد فراتحلیل، به بررسی ۲۱۷ عنوان

۱. روش نمونه‌گیری

۲. دو موضوع رفتار سازمانی و نظریه و طراحی سازمان

از مقالات پژوهشی مدیریت اسلامی که طی سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۹۴ به چاپ رسیده پرداخته‌اند. ایشان در این بررسی دو حوزه مدیریت منابع انسانی و رفتار سازمانی را شامل بیش‌ترین تعداد مقالات تشخیص داده‌اند.

صادقی و همکاران (۱۳۹۴: ۱۰۱-۱۳۱) با رویکرد فراروش، به نقد روش‌شناسی پژوهش‌های مدیریت اسلامی پرداخته‌اند. در این راستا مقالات علمی - پژوهشی ناظر به مدیریت اسلامی را که در بازه‌ی زمانی سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۴ انجام شده، بررسی نموده و ۶۴ مقاله منتخب را تحلیل نموده‌اند. مطابق این تحقیق، اولاً تا سال ۱۳۹۲ چاپ مقالات علمی - پژوهشی در حوزه‌ی مدیریت اسلامی کم بوده، ثانیاً، به بسیاری از موضوعات هم‌چون مدیریت تولید، بیمه، گردشگری، مدیریت مالی و ... خیلی کم پرداخته شده و ثالثاً، بیشتر پژوهش‌ها از منابع دست‌دوم استفاده کرده‌اند و لازم است جهت‌گیری پژوهش‌ها به سمت منابع دست‌اول اسلامی (قرآن، حدیث، سیره و عقل) سوق پیدا کند.

هم‌چنین این دو پژوهش‌گر در پژوهش دوم خود (صادقی و همکاران ۱۳۹۶) با بررسی مقالات علمی - پژوهشی مدیریت اسلامی، بر دو حوزه رفتار سازمانی و نظریه و طراحی سازمان تمرکز کرده و به نمونه‌گیری چندین مقاله در این دو حوزه پرداخته‌اند. ایشان تنوع بسیار کم موضوعات حوزه مدیریت اسلامی و هم‌چنین نقض و اشکالات فراوان در روش‌شناسی این پژوهش‌ها را به‌عنوان آسیب‌شناسی پژوهش‌های مدیریت اسلامی ذکر کرده‌اند.

احمدی و همکاران (۱۴۰۰) نیز در پژوهش مفصلی که با روش مرور دامنه انجام شد، بالغ بر ۸۰۰ ترکیب، کلیدواژگانی مرتبط با مدیریت اسلامی را جست‌وجو کرده‌اند و نهایتاً ۳۳۳۶ مقاله به‌دست آورده‌اند. نویسندگان، مقالات به‌دست‌آمده را در جهات مختلف مورد تحلیل قرار داده‌اند. ایشان در یکی از این تحلیل‌ها ادعا کرده‌اند که حوزه مدیریت رفتار سازمانی با داشتن ۲۳۸ مقاله، در رده پنجم پر اثرترین حوزه‌های مدیریت اسلامی ایستاده است و .

با این حال پژوهش‌گران از دو اثر مرتبط دیگر که با روش‌های مرور دامنه و فراتحلیل در حوزه مدیریت اسلامی انجام شده است نیز الهام گرفته‌اند؛ اول پژوهشی است که دانایی‌فرد و همکاران (۱۳۹۹: ۲۰۱-۲۱۸) با هدف مرور نظام‌مند روند تولید مقاله‌های فساد و سلامت اداری در ایران انجام شده است. در این مقاله به مرور دامنه‌ای ۱۵۶ مقاله علمی - پژوهشی چاپ‌شده در سه

پایگاه اطلاعاتی مجلات تخصصی نور، مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی و پایگاه اطلاعات نشریات ایران پرداخته شده است. تجزیه و تحلیل داده‌ها بر تحویل روند و تغییرات الگوی تولید مقاله‌ها متمرکز بوده است. نتایج تحقیق در جدول شماره ۴ خلاصه شده است.

جدول ۴. خلاصه نتایج مطالعات دانایی فرد و همکاران

ردیف	شاخص	نتایج
۱	موضوع مطالعات	فساد: ۸۵٪ سلامت اداری: ۱۲٪
۲	زمان انجام مطالعات	ده سال اخیر: ۹۰٪ پیش از ده سال اخیر: ۱۰٪
۳	روش انجام مطالعات	تجربی و کمی: بیش از ۷۰٪ ترکیبی ۷٪
۴	حوزه مطالعات	اقتصاد و مدیریت: ۵۰٪ اخلاق: ۵٪
۵	رویکرد مطالعات	تجربی ۶۷٪ مفهومی ۱۱٪

پژوهش چیت‌سازیان و محمدی (۱۳۹۸: ۱۹-۴۸) از دیگر تحقیقاتی است که به فراتحلیل مطالعات اسلامی پرداخته است. نویسندگان در این تحقیق با هدف مطالعه و شناسایی روندهای موجود در پایان‌نامه‌های حوزه مدیریت اسلامی در دانشکده معارف اسلامی و مدیریت دانشگاه امام صادق (علیه السلام) به بررسی پایان‌نامه‌هایی پرداخته‌اند که با رویکرد اسلامی، از بدو تأسیس دانشکده تا شهریور ۱۳۹۴ دفاع شده بودند و ۱۴۷ پایان‌نامه را مورد بررسی قرار داده‌اند. محورهای روش‌شناسی، منبع‌شناسی، مأخذ‌مورد استفاده در پژوهش، رویکردشناسی و موضوع‌شناسی پژوهشی به عنوان محورهای اصلی در بررسی روندها و مقایسه پژوهش‌های انتخاب شده بودند. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که در روش‌شناسی‌های اسلامی، بیشترین رویکرد مورد استفاده در تحقیقات، رویکرد فقهی و کمترین رویکرد، سیره‌پژوهی است؛ هم‌چنین از میان سه رویکرد اصلی در تولید علم، رویکرد تهذیب و تکمیل، بیشترین تحقیقات در پایان‌نامه‌های اسلامی آن دانشکده را به خود اختصاص داده است.

بنابراین با توجه به بررسی‌های صورت گرفته، می‌توان ادعا کرد که تاکنون مطالعه نظام‌مندی که با تمرکز بر پژوهش‌های حوزه مدیریت رفتار سازمانی، نقاط قوت و ضعف این پژوهش‌ها را از زوایا و جهات مختلف مورد تحلیل قرار دهد، وجود نداشته است.

جست‌وجو و استخراج مطالعات وابسته به تحقیق

در گام نخست جهت پاسخ به سؤال اصلی پژوهش که «در حوزه رفتار سازمانی به چه میزان و با چه کیفیتی پژوهش اسلامی صورت گرفته است»، کلیدواژه‌های اصلی در حوزه رفتار سازمانی، ابتدا با روش مطالعات کتابخانه‌ای و براساس کتب اصلی دانش رفتار سازمانی کتابخانه‌ای احصا گردید؛ سپس با تشکیل کانون نخبگانی و مشارکت برخی از اساتید، کلیدواژه‌های انتخاب شده تدقیق شد و تعداد آن‌ها افزایش یافت. تمرکز دامنه این پژوهش بر پایگاه اطلاعاتی مجلات تخصصی نور معطوف شد؛ زیرا شمولیت این پایگاه نسبت به سایر پایگاه‌های اطلاعاتی بیشتر بوده و بزرگترین بانک مقالات علوم انسانی و اسلامی به‌شمار می‌رود و عمده نشریات و مجلات ذیل این پایگاه نمایه شده‌اند. هم‌چنین گستره اعتباری مقالات به مقالات علمی پژوهشی محدود شد؛ چراکه این مقالات بالاترین سطح اعتبار را نسبت به سایر مقالات دارند و عمده نوآوری‌های علمی در این نوع مقالات منعکس می‌شود، بنابراین بررسی مقالات علمی پژوهشی، محک مناسبی برای سنجش مطالعات اسلامی پیرامون حوزه رفتار سازمانی است. به‌عنوان جمع‌بندی با توجه به سؤال پژوهش، مقالات مرتبط براساس معیارهای جدول شماره ۵ جست‌وجو و گزینش شدند.

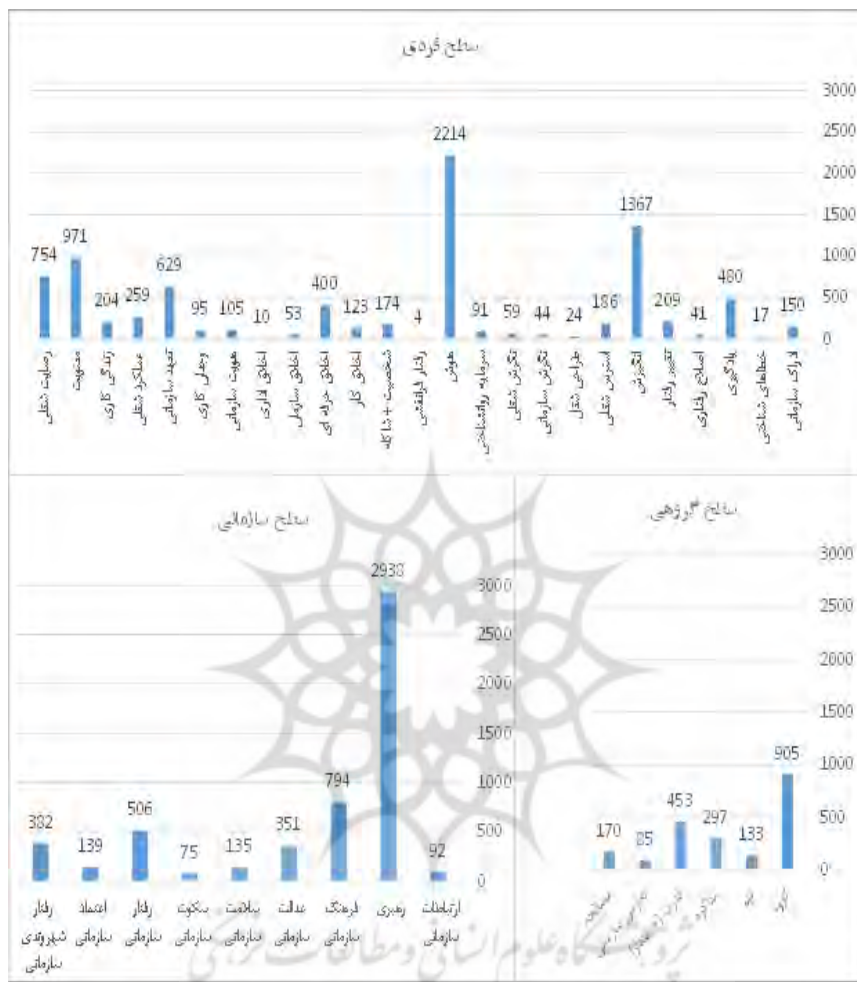
جدول ۵. مقالات مرتبط

معیار بررسی	معیارهای جست‌وجو	معیارهای خروج از مطالعه
زبان مقاله	زبان فارسی	مطالعات به زبان عربی یا انگلیسی
عناوین و چکیده‌ها	استفاده از یکی از کلیدواژه‌گان اصلی در عنوان، چکیده یا واژگان کلیدی مقاله	مقالاتی که در عنوان، چکیده یا واژگان کلیدی آن‌ها، کلیدواژه‌های مذکور نبوده یا تنها در متن مقاله به آن اشاره شده
رتبه علمی مقاله	علمی - پژوهشی	مقالات علمی - ترویجی، علمی - تخصصی، کنفرانسی، گزارش، پایان‌نامه‌ها و کتب
سطح دسترسی	(حداقل) چکیده در دسترس باشد	مقالاتی که تنها عنوان آن مشخص بود
زمینه و حوزه	در حوزه مدیریت رفتار سازمانی و با رویکرد اسلامی	مقالات غیرمرتبط با حوزه رفتار سازمانی و پژوهش‌های غیرمرتبط با رویکرد اسلامی

برای یافتن مقالات مرتبط، ابتدا براساس جست‌وجوی کامل کلیدواژه‌ها، مقالات انتخاب شدند؛ اما از آنجا که احتمال داشت جست‌وجوی کلیدواژه‌ها به تنهایی، منعکس‌کننده خوبی برای سؤال پژوهش نباشد، در مرحله بعد فهرست مقالات مجلات علمی - پژوهشی در حوزه مدیریت اسلامی، مطالعه و مورد بررسی قرار گرفته و مقالات مرتبط اضافه شدند. در مرحله سوم، کلیدواژه‌های حوزه رفتار سازمانی مبتنی بر فصول مرسوم کتب رفتار سازمانی شناسایی شد و ذیل هر کدام کلیدواژه‌های مرتبط نیز جست‌وجو گردید. کلیدواژه‌های جست‌وجوشده و فراوانی آثار به‌دست‌آمده در نمودار شماره ۳ نشان داده شده است. لازم به ذکر است برای تمیز پژوهش‌های اسلامی از غیراسلامی، از جست‌وجوی کلیدواژه‌ای استفاده نشد؛ بلکه پژوهش‌گران ابتدا تمام مقالات مرتبط با حوزه رفتار سازمانی را جست‌وجو کرده و سپس در مرحله بعد، با غربالگری از طریق بررسی دقیق عنوان مقالات، پژوهش‌های اسلامی پالایش و انتخاب شده‌اند.

در نتیجه جست‌وجوی چهل کلیدواژه ذکرشده، در مجموع ۱۷۱۲۵ مقاله یافت شد که کلیدواژه‌های مذکور در عنوان، چکیده یا واژگان کلیدی آن وجود داشت. بازه زمانی انتشار مقالات از سال ۷۱ تا ۹۹ بود. از آنجا که برخی کلیدواژه‌ها مانند هوش، انگیزش، مذاکره، رهبری بدون قید جست‌وجو شد، تعداد مقالات در جست‌وجوی ابتدایی فراوان گردید. البته کلیدواژه‌هایی مانند یادگیری، تیم، شخصیت و شاکله، تصمیم‌گیری، قدرت و اقتدار که ریشه در رشته‌های علمی دیگری دارند و عمدتاً بر روی آن‌ها پژوهش‌های غیرمرتبط با مدیریت و سازمان صورت گرفته، تنها در محدوده مجلات مدیریتی جست‌وجو شدند.

مضاف بر این، همان‌طور که بیان شد، جهت اطمینان از بررسی تمام پژوهش‌های اسلامی ناظر به مدیریت رفتار سازمانی، مجلات فعال در زمینه مدیریت اسلامی نیز به‌طور مستقل بررسی گردید؛ لذا فهرست مقالات چهار مجله مدیریت اسلامی، اندیشه مدیریت راهبردی، پژوهش‌های مدیریت در جهان اسلام و مدیریت در دانشگاه اسلامی به‌صورت کامل بررسی گردید و مقالاتی که در سامانه، امکان مشاهده عنوان و چکیده داشتند، مورد مذاقّه قرار گرفت و به مجموع جست‌وجوها اضافه گردید. در نهایت تعداد ۱۷۱۲۵ مقاله در جست‌وجوی اولیه شناسایی شد. میزان فراوانی مقالات به‌دست‌آمده به نسبت کلیدواژه‌های جست‌وجوشده در نمودار ۳ قابل مشاهده است.

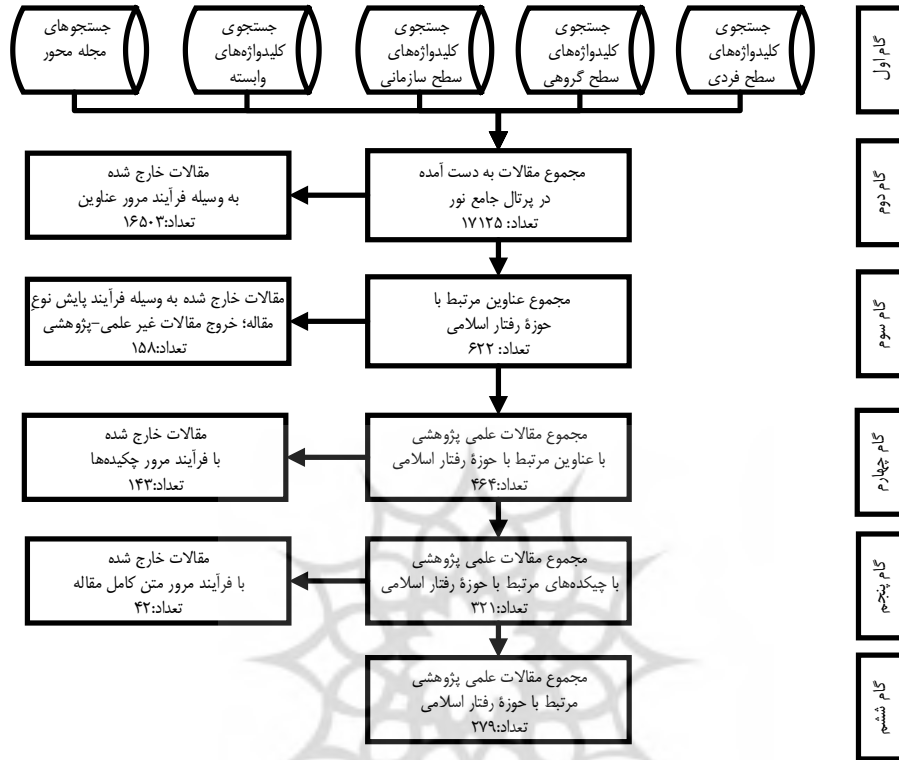
نمودار ۳. فراوانی هر یک از کلیدواژه‌های جستجو شده

انتخاب مطالعات مرتبط

از آنجا که جست‌وجوی انجام گرفته عام بوده و تمامی شاخص‌های شمول و عدم شمول جدول یک هنوز به‌طور کامل رعایت نشده - مثلاً شامل مقالاتی شده است که احیاناً غیراسلامی یا حتی غیرمدیریتی هستند - لذا پس از جست‌وجو بایستی مرحله انتخاب و غربال مطالعات انجام گیرد. در این مرحله غربال مقالات در چند گام انجام گرفت که عبارتند از:

۱. بررسی عنوان تمامی مقالات: که در نتیجه آن مقالات غیر مدیریتی، غیر اسلامی و غیر مرتبط با رفتار سازمانی از دامنه بررسی حذف گردید و تعداد ۶۲۲ مقاله باقی ماند؛
۲. بررسی اعتبار علمی مقالات: در این مرحله ابتدا ۱۹ مقاله تکراری حذف شد و در ادامه، ۱۳۹ مقاله علمی - تخصصی و علمی - ترویجی از دامنه بررسی پژوهش خارج گردید؛
۳. بررسی چکیده مقالات: با انجام این گام ۱۴۳ مقاله دیگر هم حذف شد و ۳۲۱ مقاله باقی ماند؛
۴. مطالعه متن کامل مقالات: جهت تشخیص ارتباط موضوعی (اسلامی بودن یا مرتبط بودن با حوزه رفتار سازمانی) برخی از مقالات باقی مانده، نیاز به بررسی متن کامل آن‌ها وجود داشت؛ لذا با مطالعه آن‌ها نهایتاً ۴۲ مقاله دیگر نیز حذف گردید و در نهایت تعداد ۲۷۹ مقاله جهت تحلیل نهایی باقی ماند. فرایند غربال و انتخاب مطالعات هدف در نمودار ۴ قابل مشاهده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

نمودار ۴. فرآیند انتخاب منابع مطالعه شده

جدول بندی و خلاصه کردن اطلاعات و داده‌ها

در این مرحله جهت تسهیل فرآیند پژوهش اطلاعات کتاب‌شناختی، تمامی مقالات به دست آمده (۲۷۹ عنوان) در یکی از نرم‌افزارهای مدیریت مراجع^۱ ثبت گردید. سپس برای پاسخ به سؤالات پژوهش، تمامی مقالات ذیل معیارها و موضوعات مختلفی طبقه‌بندی شدند. معیارها طی تشکیل یک کانون نخبگانی احصا گردید که طبق جدول ۶ فهرست شده‌اند. در این بخش خلاصه‌ای از اطلاعات و داده‌های به دست آمده، با توجه به شاخص‌های و معیارهای مندرج در

جدول ۶ ذکر شده‌اند. هم‌چنین در ارائه نتایج سعی شده از نمودارهای مختلفی جهت فهم بهتر استفاده شود.

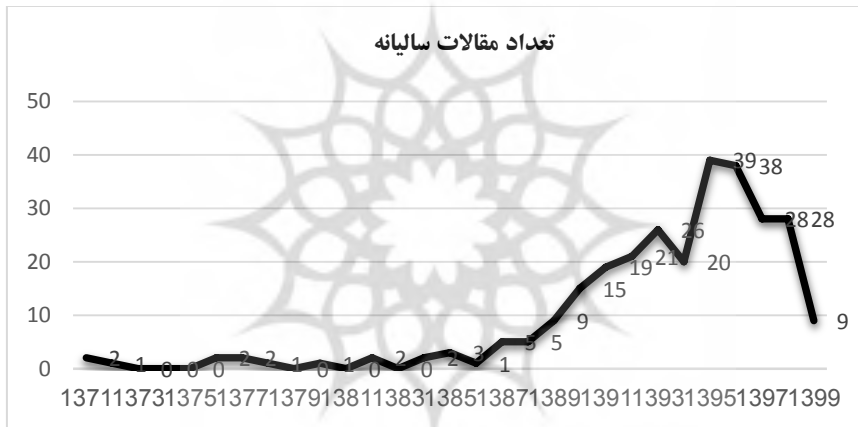
جدول ۶. شاخص‌ها و معیارهای ارزیابی و مقایسه آثار منتخب

ردیف	شاخص	معیار	توضیح
۱	اطلاعات کتاب‌شناسی	سال انتشار	-
۲		نام مجله	-
۳		نام مؤلف	-
۴	رویکرد روش‌شناسی	روش گردآوری داده‌ها	اسناد، مشاهده، مصاحبه، پرسش‌نامه، کتابخانه‌ای
۵		روش‌های تحلیل داده‌ها	کمی، کیفی، ترکیبی
۶		نوع‌شناسی روش‌های کیفی	داده‌بنیاد، تحلیل معنا، تحلیل محتوا، تحلیل مضمون، تحلیلی انتقادی و ...
۷		نوع‌شناسی روش‌های کمی	توصیفی - پیمایشی، توصیفی - همبستگی، دلفی ^[۱] ، دیمتل ^[۲]
۸	حوزه موضوع‌شناسی	منبع معرفتی اصلی تحقیق	قرآنی، روایی، سیره‌ای، فقهی، اندیشمندان و ...
۹		سطح بررسی رفتار سازمانی	سطح فردی، گروه، سازمانی
۱۰		موضوع مورد پژوهش	ادراک، انگیزش، رهبری، فرهنگ سازمانی و ...
۱۱		حوزه موضوعی مجلات	مدیریت، علوم اجتماعی، علوم سیاسی، روان‌شناسی و ...

شاخص اطلاعات کتاب‌شناختی

۱- تحلیل بر مبنای تاریخ انتشار (تاریخی)

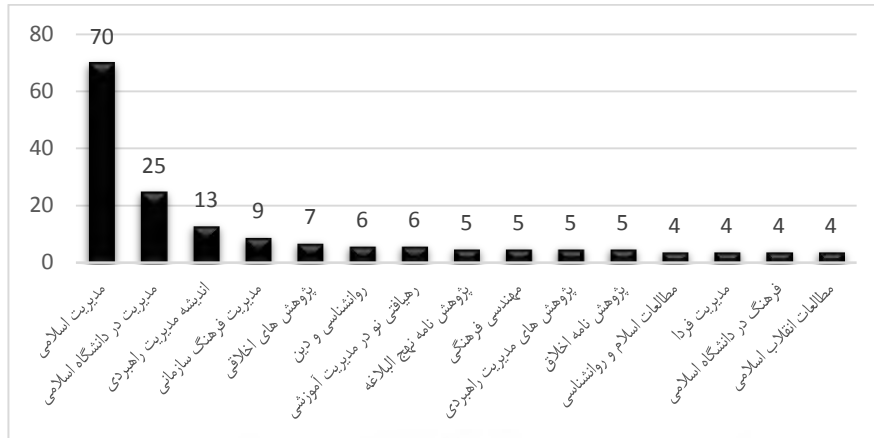
در سی سال ابتدای انقلاب اسلامی، میزان مقالات این حوزه نرخ تقریباً ثابت و بسیار حداقلی داشته است. همان‌طور که در نمودار ۵ نمایش داده شده، در سال‌های ۱۳۷۳، ۱۳۷۴، ۱۳۷۵، ۱۳۷۹، ۱۳۸۱ و ۱۳۸۳ هیچ مقاله‌ای در این زمینه تولید نشده و به غیر از این سال‌ها، از سال ۱۳۷۱ تا سال ۱۳۸۵ حداکثر هر سال ۲ مقاله نگارش شده است. اما در ادامه یعنی از سال ۱۳۸۵ به بعد، شیب رشد انتشار مقالات افزایش یافته است. این روند از سال ۱۳۹۵ به بعد، با شیبی تقریباً برابر با شیب مرحله قبل، سیری نزولی به خود گرفته که قابل تأمل است.

نمودار ۵. روند انتشار مقالات اسلامی رفتار سازمانی از سال ۱۳۷۱ تا ۱۳۹۹

۲- تحلیل بر مبنای نام مجله

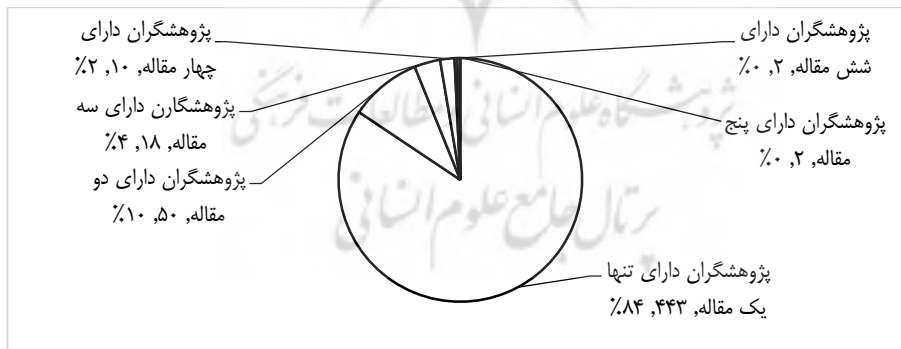
در نتیجه این پژوهش مشخص شد که مجله مدیریت اسلامی با چاپ ۶۷ مقاله، بیشترین تعداد مقالات اسلامی در حوزه رفتار سازمانی را به خود اختصاص داده است. پس از آن مجله مدیریت در دانشگاه اسلامی (۲۵ مقاله) و مجله اندیشه مدیریت راهبردی (۱۳ مقاله) بیشترین تعداد را نسبت به باقی مجلات دارند (نمودار ۶). از آنجایی که تعداد مجلاتی که کمتر از ۴ مقاله چاپ کرده‌اند فراوان بود، در نمودار ذیل ذکر نشدند.

نمودار ۶. تعداد مقالات منتشر شده به تفکیک مجلات علمی

۳- تحلیل بر مبنای نام مؤلف

آخرین معیار از شاخص اطلاعات کتاب‌شناختی، به تحلیل نام مؤلفین مقالات اختصاص دارد. در این تحلیل تعداد کل نویسندگان مقالات (با احتساب مقالات مشترک نویسندگان) ۶۵۹ پژوهش‌گر است؛ اما تعداد خالص نویسندگان یکتای این آثار، ۵۲۵ پژوهشگر یکتا هستند (نمودار ۷). هم‌چنین پژوهش‌گرانی که انتشار بیشترین تعداد مقالات (بیش از ۴ مقاله) را در حوزه مدیریت رفتار سازمانی اسلامی به خود اختصاص داده‌اند، در جدول ۷ معرفی شده‌اند.

نمودار ۷. نسبت تعداد فراوانی پژوهش‌گران به تعداد مقالات منتشر شده توسط پژوهش‌گران

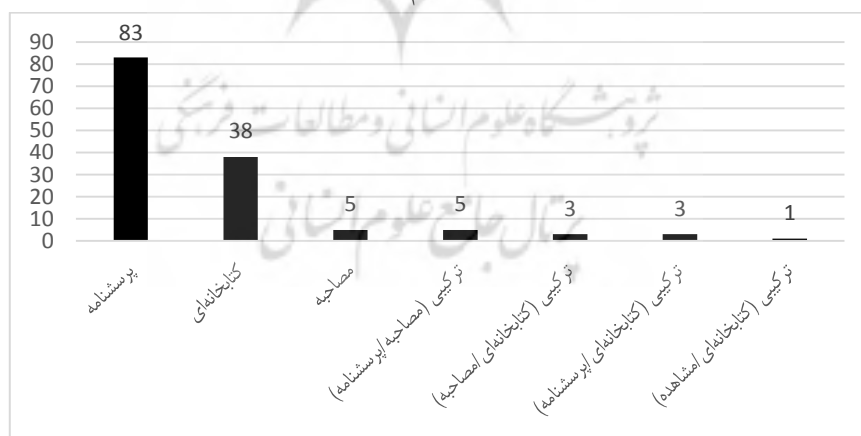
جدول ۷. فهرست پژوهش‌گران با بیشترین تعداد مقالات منتشر شده در حوزه مدیریت رفتار سازمانی اسلامی

ردیف	تعداد مقالات	نام خانوادگی و نام پژوهش‌گر	وابستگی سازمانی
۱	۶ مقاله	حسینی، محمد	استاد گروه علوم تربیتی دانشگاه ارومیه
۲	۶ مقاله	نصراصفهانی، علی	دانشیار گروه مدیریت دانشکده علوم اداری و اقتصادی دانشگاه اصفهان
۳	۵ مقاله	دانایی‌فرد، حسن	استاد دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه تربیت مدرس
۴	۵ مقاله	قاسم‌زاده‌علیشاهی، ابوالفضل	دانشیار دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید مدنی

شاخص روش‌شناختی

تحلیل بر مبنای انواع روش گردآوری داده

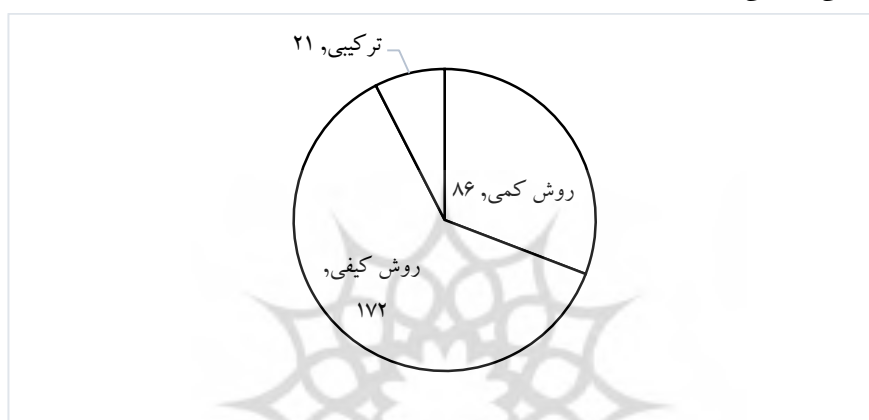
از دیگر شاخصه‌های بررسی پژوهش‌ها، روش‌های گردآوری داده آن‌ها است. پنج دسته کلی ابزارها عبارتند از: مشاهده، پرسش‌نامه، مطالعه اسناد و مدارک (کتابخانه‌ای)، مصاحبه و ابزار فیزیکی (دانایی‌فرد و همکاران، ۱۳۸۷: ۲۶۲). با بررسی‌های صورت گرفته هیچ‌یک از پژوهش‌های به‌دست آمده از روش ابزار فیزیکی استفاده نکرده‌اند؛ هم‌چنین از روش مشاهده نیز به‌صورت محض استفاده نشده است. ۸۳ پژوهش تنها از پرسش‌نامه استفاده کرده‌اند که نشان می‌دهد در پژوهش‌های اسلامی رفتار سازمانی، پرکاربردترین ابزار گردآوری داده پرسش‌نامه است. پس از آن ۳۸ پژوهش نیز با روش کتابخانه‌ای در رتبه دوم قرار گرفته است. (نمودار ۸)

نمودار ۸. مقایسه روش‌های گردآوری داده در مقالات اسلامی حوزه رفتار سازمانی

تحلیل بر مبنای روش های تحلیل داده

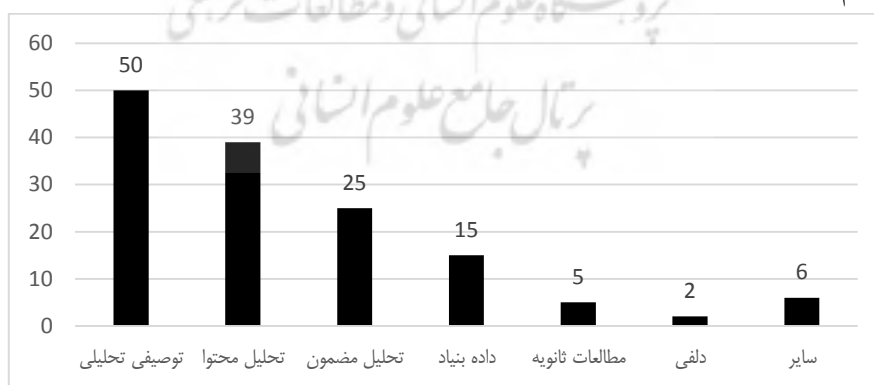
در بررسی های انجام شده در این پژوهش، ۱۷۲ مقاله با روش کیفی صورت پذیرفته که نزدیک به ۶۲ درصد پژوهش ها را به خود اختصاص داده است. هم چنین ۸۶ مقاله با روش کمی انجام پذیرفته که شامل ۳۱ درصد پژوهش ها می شود. در نهایت ۲۱ مقاله (۷ درصد) نیز توأمان از دو روش کمی و کیفی استفاده کرده اند (نمودار ۹).

نمودار ۹. مقایسه روش های پژوهش در مقالات اسلامی حوزه رفتار سازمانی

تحلیل بر مبنای انواع روش های تحلیل کیفی

مقالاتی که با روش کیفی انجام شده اند، از راهبردهای مختلفی استفاده کرده اند. در جدول زیر حجم مقالات تولیدی در هر یک از راهبردها بیان شده است (نمودار ۱۰).

نمودار ۱۰. مقایسه میزان کاربرد انواع روش های کیفی در مقالات اسلامی حوزه رفتار سازمانی

تحلیل بر مبنای انواع روش‌های تحلیل کمی

همان‌طور که در جدول زیر ذکر شده، ۴۸ مقاله با روش توصیفی همبستگی، ۳۵ مقاله با روش توصیفی پیمایشی و ۳ مقاله با روش دیمتل صورت پذیرفته است.

جدول ۸. مقایسه میزان کاربرد انواع روش‌های کمی در مقالات اسلامی حوزه رفتار سازمانی

نوع روش کمی	تعداد	درصد
توصیفی همبستگی	۴۸	۵۶٪
توصیفی پیمایشی	۳۵	۴۰٪
دیمتل ۱	۳	۴٪

شاخص‌های موضوعی و محتوایی

تحلیل بر مبنای سطح بررسی رفتار سازمانی

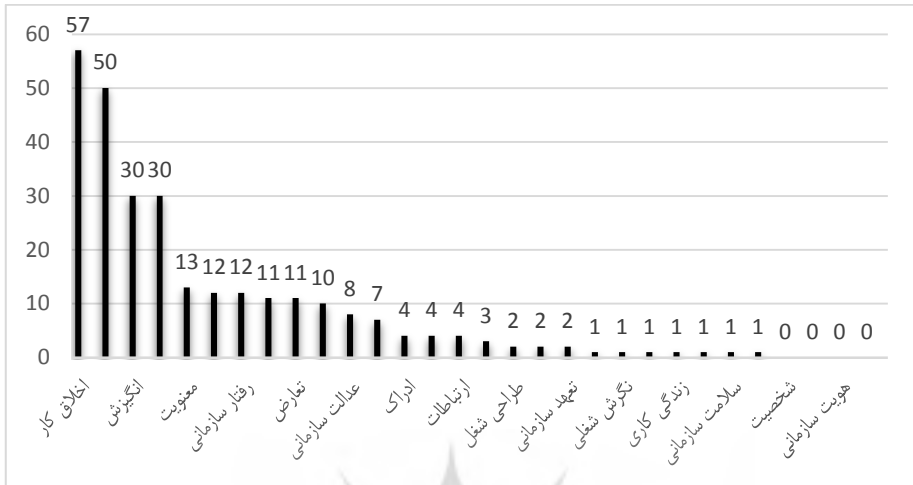
در حوزه مدیریت رفتار سازمانی، رفتار انسان در سازمان در سه سطح فردی، گروهی و سازمانی بررسی می‌شود. مراد از سطح تحلیل فردی، بررسی مشخصه‌های فردی هم‌چون ادراک، انگیزش، احساسات، شخصیت و هوش است که ۱۳۶ مقاله، ناظر به مؤلفه‌های فردی نگارش یافته است. در سطح تحلیل گروهی به مباحثی چون گروه، تیم، قدرت، مذاکره و تعارض پرداخته می‌شود و ۳۲ مقاله نیز ناظر به این سطح از تحلیل یافت شد. نهایتاً سطح تحلیل سازمانی شامل مباحثی هم‌چون رهبری و فرهنگ سازمانی می‌شود که از میان پژوهش‌های اسلامی حوزه رفتار سازمانی، ۱۱۱ مقاله ناظر به این سطح تولید شده است.

نمودار ۱۱. مقایسه سطوح تحلیل مقالات اسلامی حوزه رفتار سازمانی در سه سطح فردی، گروهی و سازمانی

تحلیل بر مبنای موضوع مورد پژوهش

در رفتار سازمانی، موضوعات مختلفی در سه سطح فردی، گروهی و سازمانی بررسی می‌شود. همان‌طور که در نمودار ۱۱ مشاهده می‌کنید، تعداد مقالات اسلامی ناظر به هر یک از موضوعات رفتار سازمانی ذکر شده است. بررسی‌های این پژوهش نشان می‌دهد که از میان موضوعات رفتار سازمانی، حجم مقالات تولیدی در رابطه با اخلاق در سازمان از همه بیشتر بوده است؛ به طوری که ۵۷ مقاله در این موضوع، معادل ۲۰ درصد حجم مقالات اسلامی رفتار سازمانی، نگارش یافته است. موضوع رهبری با ۵۰ مقاله و ۱۸ درصد حجم مقالات و هم‌چنین موضوعات انگیزش و فرهنگ سازمانی نیز هر یک با ۳۰ مقاله و ۱۱ درصد، از نظر حجم تولید مقاله در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

نمودار ۱۲. موضوعات مقالات اسلامی در حوزه رفتار سازمانی

تحلیل بر مبنای منبع معرفتی اصلی پژوهش

در زمینه پژوهش‌های اسلامی، طبقه‌بندی‌های مختلفی وجود دارد. امیری (۱۳۸۶: ۱۴۷) و حجازی‌فر و خانی (۱۳۹۴: ۱۸ و ۱۹) در پژوهش‌های خود، طبقه‌بندی‌های گوناگونی را جهت دسته‌بندی پژوهش‌های اسلامی بر حسب منبع شرح داده‌اند. بر اساس ترکیب طبقه‌بندی‌هایی که محققان ارائه داده‌اند، طبقه‌بندی زیر جهت تقسیم‌بندی تحقیقات بر اساس منبع پژوهشی مورداستفاده ارائه و مبنای کار قرار گرفته است.

۱. مطالعات نقل پژوهی: پژوهش‌های مبتنی بر قرآن و احادیث معصومین (علیهم‌السلام) یا ترکیبی از این دو.
۲. مطالعات سیره پژوهی: پژوهش‌های مبتنی بر تاریخ و سیره معصومین (علیهم‌السلام).
۳. مطالعات فقهی: پژوهش‌های مبتنی بر منابع فقهی.
۴. مطالعات تفکرات اندیشمندان اسلامی: پژوهش‌های مبتنی بر نظریات و مبانی اندیشمندان اسلامی.
۵. مطالعات تجربی شخصیت‌محور: پژوهش‌های مبتنی بر بررسی سیره و تجربیات موفق بزرگان دینی یا فرماندهان دفاع مقدس و ...
۶. مطالعات تجربی نهاد‌محور: پژوهش‌های مبتنی بر بررسی سازمان‌ها و تشکلهای اسلامی

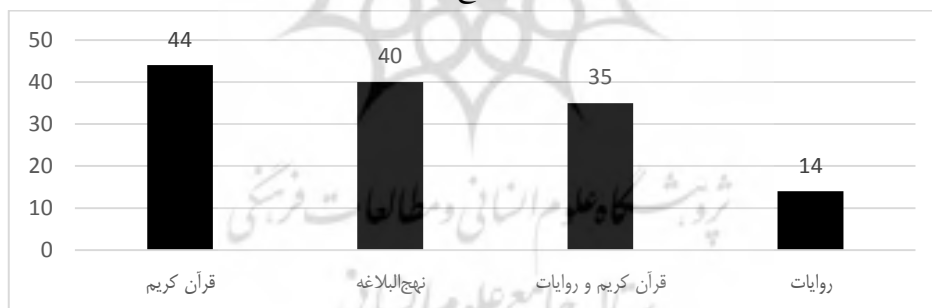
شامل مسجد، پایگاه بسیج، هیئت و ... .

در طبقه‌بندی تحقیقات ممکن بود که در یک تحقیق، از چند منبع به شکل همزمان استفاده شده باشد؛ ولی یکی از منابع، مبنا و محور کار محقق است که خود صراحتاً آن را بیان و به‌عنوان منبع معرفی می‌نماید که در شمارش آن مورد، مبنای نظر قرار گرفته است.

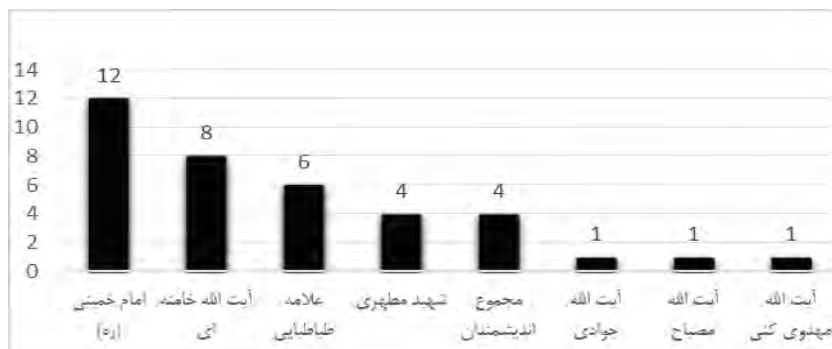
نمودار ۱۳. تحلیل مقالات بر مبنای نوع منابع اسلامی استفاده شده در مقالات

همان‌طور که توضیح داده شد، در مطالعات نقل پژوهی از منابع نقلی متعددی استفاده شده است که مهم‌ترین آن‌ها قرآن کریم، نهج‌البلاغه و روایات (یا ترکیبی از این منابع) هستند. نمودار ۱۷ نسبت تعداد مقالات این حوزه با توجه به این منابع ارزشمند را ارائه داده است.

نمودار ۱۴. تعداد مقالات انواع مطالعات نقل پژوهی

هم‌چنین از آنجایی که تحقیقات مبتنی بر اندیشه متفکران اسلامی در حال رشد بوده و حجم قابل توجهی از تحقیقات را به خود اختصاص داده است، نام و تعداد آثار مبتنی بر اندیشه هر یک از اندیشمندان اسلامی در نمودار ۱۵ به تفکیک ذکر شده است.

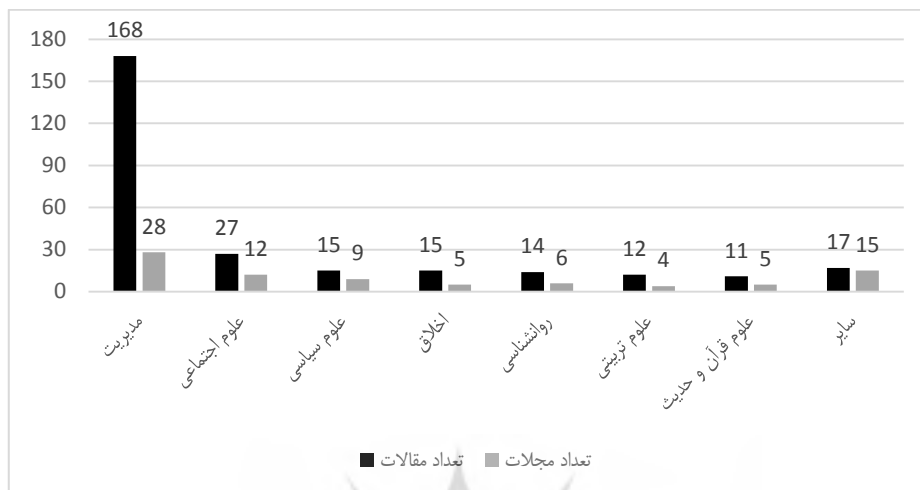

نمودار ۱۵. نام و تعداد آثار مبتنی بر اندیشه هر یک از اندیشمندان اسلامی

تحلیل بر مبنای حوزه‌های تخصصی مجلات

به دلیل تنوع موضوعات مورد بررسی در حوزه رفتار سازمانی و استفاده از علومی هم چون روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، علوم سیاسی، علوم شناختی و...، مجلات مختلفی به آن پرداخته‌اند. در این بخش، هم به مجلاتی که بیشترین تعداد مقالات اسلامی را در این حوزه چاپ کرده‌اند می‌پردازیم و هم حوزه تخصصی مجلات را بررسی می‌کنیم.

محور دیگری که مورد توجه قرار گرفت، حوزه‌های تخصصی مجلات منتشرکننده مقالات رفتار سازمانی اسلامی بود و مقالات با توجه به اینکه به کدام مجله علمی در حوزه‌های دانشگاهی تعلق دارند، بررسی شدند. در این راستا مقالات مرتبط با موضوع رفتار سازمانی اسلامی که در مجلاتی مدیریتی یا غیرمدیریتی چاپ شده‌اند، از منظر موضوع مجله که ذیل کدام رشته قرار می‌گیرد، بررسی و دسته‌بندی گردید. نتایج پژوهش نشان داد که ۱۶۸ مقاله در ۲۸ مجله مدیریتی به مباحث اسلامی رفتار سازمانی پرداخته‌اند. شاخه‌های علوم اجتماعی، اخلاق، علوم سیاسی و روان‌شناسی نیز در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. مراد از سایر در جدول زیر، شاخه‌های علمی سلامت، تربیت‌بدنی، هنر و معماری، فلسفه و کلام، علوم نظامی، ادیان و مذاهب و عرفان، فقه و اصول و تاریخ می‌باشند.

نمودار ۱۶. حوزه‌های تخصصی مجلات منتشرکننده مقالات رفتار سازمانی

نتیجه‌گیری

نتایج به‌دست آمده از پژوهش انجام شده همراه با ارائه پیشنهاداتی با رویکرد گسترش و پیشرفت در حوزه مطالعات رفتار اسلامی پیشنهاد شده است:

۱. مطالعات ثانویه در حوزه مدیریت اسلامی و زیرشاخه‌های آن - از جمله مدیریت رفتار سازمانی - بسیار کم و حاد اقلی است. به نظر می‌رسد با توجه به رشد فزاینده و انباشت نسبی مطالعات در زیرشاخه‌های مختلف این دانش، انجام این نوع از مطالعات بسیار حائز اهمیت است. پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
۲. در این پژوهش صرفاً بر مقالات منتشرشده در حوزه مطالعات رفتار سازمانی اسلامی تمرکز شده است؛ اما لازم است خروجی‌های دیگر این حوزه مخصوصاً کتاب‌ها، پایان‌نامه‌ها و رساله‌های حوزوی و دانشگاهی نیز با دقت و حوصله مورد ارزیابی و بررسی قرار بگیرند.
۳. در این پژوهش صرفاً از برخی جهات به بررسی مقالات منتشرشده در حوزه مطالعات رفتار سازمانی اسلامی پرداخته شده است؛ اما برای تبدیل و تقویت این حوزه مطالعاتی لازم است پژوهش‌های متعدد دیگری با تمرکز بر محتوا و نتایج به‌دست آمده در مقالات

انجام شود.

۴. علی‌رغم پرتعداد بودن حوزه مطالعات رفتار سازمانی و ظرفیت‌های فراوان اندیشه و منابع اسلامی در این حوزه؛ اما مقالات اسلامی این حوزه در مجموع بسیار کم و حداقلی هستند؛ در بیشترین حالت ۳۹ مقاله در سال، لذا برگزاری نشست‌های تخصصی هدفمند و طراحی همایش‌ها و کنگره‌های تخصصی در این حوزه - جهت بسط نظری و فعال کردن ذهن پژوهش‌گران - ضروری به نظر می‌رسد.

۵. متأسفانه تاکنون مفاهیم و کلیدواژه‌های حوزه مطالعات رفتار سازمانی - اعم از نگاه اسلامی یا غیر آن - به صورت نظام‌واره و منسجم استخراج نشده‌اند. در این راستا، پیشنهاد می‌شود نظام موضوعات این حوزه دانشی با الهام از طبقه‌بندی‌های موجود در دانش‌های نزدیک خود مانند روان‌شناسی - به طور مشخص نظام موضوعات APA - با اجماع اندیشمندان این حوزه طراحی گردد.

۶. روند نشر مقالات در حوزه مطالعات اسلامی رفتار سازمانی را می‌توان به سه مرحله کلی تقسیم نمود: مرحله نخست از ابتدای انقلاب اسلامی تا سال ۱۳۸۵، مرحله دوم از سال ۱۳۸۵ تا سال ۱۳۹۵ و مرحله سوم از سال ۱۳۹۵ تاکنون. در مرحله نخست که از زمان انتشار نخستین مقاله نزدیک به ۱۴ سال به طول انجامیده است، نرخ نشر مقالات علمی پژوهشی در حوزه رفتار سازمانی بسیار کم بوده و حداکثر به ۲ مقاله طی یک سال رسیده است؛ اما از سال ۱۳۸۵ سیر نشر مقالات در این زمینه صعودی چشم‌گیر داشته به طوری که در سال ۱۳۹۵ به بالاترین میزان یعنی ۳۹ مقاله در سال رسیده است. در فهم روند صعودی مرحله دوم تأکیدات ویژه رهبر معظم انقلاب اسلامی و ایجاد گفتمان جنبش نرم‌افزاری و گفتمان علوم انسانی اسلامی در اوایل دهه ۸۰ نقش بسیار مؤثری داشته است و همین امر، سبب افزایش مجلات علمی این حوزه و انگیزه بیشتر پیروان این علوم انسانی اسلامی از جمله رفتار سازمانی شده است. هم‌چنین در تحلیل سیر نزولی مرحله سوم این روند، می‌توان فرضیه تغییر گفتمان و میزان متفاوت اهتمام نهادهای خط‌مشی‌گذار نهاد علم را در زمینه توسعه گفتمان علم دینی و اثرگذاری آن بر نظام انگیزشی محققان، طرح کرد که البته تأیید یا رد این فرضیه در حوصله این پژوهش

- نبوده و به‌عنوان موضوعی برای تحقیقات آتی پیشنهاد می‌شود.
۷. دو نکته مهم از تحلیل مقالات مدیریت رفتار سازمانی اسلامی بر مبنای انواع مجلات به‌دست می‌آید؛ اولاً متأسفانه مجلات تخصصی مباحث مدیریت اسلامی (به‌نحو کلی) در جمهوری اسلامی بسیار حداقلی هستند، به‌صورتی که تنها دو مجله اول - که قید اسلامی دارند - انتشار بیش از یک سوم از آثار را به خود اختصاص داده‌اند. ثانیاً متأسفانه هیچ مجله مستقلی در زمینه رفتار سازمانی در این فهرست وجود ندارد که نشان‌دهنده عدم انتشار مقالات اسلامی توسط مجلات محدود رفتار سازمانی است؛ لذا مؤکداً توصیه می‌گردد که - با توجه به حجم انبوه مقالات این حوزه و ظرفیت عظیم مباحث اسلامی حوزه رفتار اسلامی - مجله مستقل رفتار سازمانی توسط اساتید و پژوهش‌گران علاقه‌مند تأسیس گردد.
۸. با توجه به یافته‌های پژوهش، از آنجا که قریب به ۶۰ درصد مقالات روش تحلیل کیفی داشته‌اند و تنها ۳۰ درصد روش کمی - و دوبرابر بودن حجم مقالات با روش کیفی نسبت به کمی - انتظار می‌رود روش‌های گردآوری داده ناظر به تحقیقات کیفی هم‌چون مصاحبه، کتابخانه‌ای، مشاهده و ... نیز بیشتر باشد؛ اما مشاهده می‌شود که اولاً اکثر آثار روش گردآوری داده نداشته یا ذکر نکرده‌اند و ثانیاً آن مقالاتی که روش گردآوری داشته‌اند نیز اکثراً از روش پرسشنامه استفاده کرده‌اند. گرچه پرسش‌نامه برای تحقیقات کمی روش مناسبی است؛ اما نیاز است برای عمق و جامعیت بیشتر تحقیقات کیفی، بر روی روش‌های مصاحبه و کتابخانه‌ای تمرکز بیشتری شود.
۹. از دیگر یافته‌های پژوهش، ترکیب رویکردهای حاکم بر پژوهش‌های مدیریت رفتار سازمانی اسلامی است. ۶۲ درصد از تحقیقات انجام‌شده با رویکرد کیفی انجام شده است. با نگاه به نسبت هر کدام از روش‌شناسی استفاده‌شده در این تحقیقات، می‌توان یافت که ۹۷ درصد روش‌شناسی مورداستفاده تحقیقات، مجموعه روش‌شناسی‌های متعارف در تحقیقات علوم اجتماعی بوده و تنها ۳ درصد از این تحقیقات کیفی با روش‌شناسی تحقیق موضوعی قرآن کریم انجام شده است. این نسبت، این واقعیت را گوشزد می‌نماید که ارائه و تدوین روش‌شناسی‌های بهره‌گیری از متون دینی به نحوی

- که اقتضائات فهم کامل از نصوص در آن رعایت شده باشد، ضروری است.
۱۰. از بررسی نسبت تحقیقات از حیث سطح تحلیل مورد توجه، می‌توان یافت که گرچه سطح دو - سطح تحلیل فرد و سازمان - به شکل تقریباً یکسانی مورد توجه محققان بوده‌اند؛ اما سطح تحلیل گروه، مورد اقبال کم محققان بوده، به نحوی که تحقیقات این حوزه نسبت به هر کدام از دو سطح تحلیل دیگر یک چهارم مورد توجه محققان بوده است. این آمار حاکی از آن است که پژوهش‌گران از این سطح غفلت کرده‌اند و منابع دینی را فاقد تعالیمی در این خصوص دانسته‌اند، در حالی که در تعالیم اسلامی و سیره معصومین (علیهم‌السلام) نکات فراوانی ناظر به مباحث تعارض، مذاکره، مصالحه، تشکیلات و ... وجود دارد که بایستی بیش از پیش توجه نمود.
۱۱. از حیث موضوعات مورد توجه محققان، اخلاق با ۲۰ درصد و رهبری با حدود ۱۸ درصد، بیشترین سهم را در تحقیقات به خود اختصاص داده‌اند.
۱۲. از سوی دیگر تحقیقات مرتبط با رابطه فرد و شغل هم چون طراحی شغل، نگرش‌های شغلی، رضایت شغلی و تعهد سازمانی، کمترین تحقیقات را به خود اختصاص داده‌اند از این رو، ضروری می‌نماید که این دسته از موضوعات بیشتر مورد توجه محققان قرار گرفته تا خلأ نظری این حوزه ترمیم شود.
۱۳. محور دیگر طبقه‌بندی تحقیقات، گونه‌شناسی تحقیقات از حیث منابع مورد استفاده بوده است. نقل پژوهی و شاخه‌های زیرمجموعه آن، تقریباً ۷۰ درصد تحقیقات را به خود اختصاص داده و از این حیث با اختلاف زیادی نسبت به سایر منابع اسلامی پیشی گرفته‌اند؛ اما در این میان استفاده از منابع سیره‌ای و تجربی شخصیت‌محور و تجربی متمرکز بر نهادها، هر کدام تنها سه درصد از حجم تحقیقات را به خود اختصاص داده‌اند که ضروری می‌نماید در این زمینه اهتمام ویژه‌ای انجام شود. در واقع از آنجا که این گونه از منابع تحقیقی از جنس تجربه زیسته بوده، مطالعات سیره‌ای (اقتضائات اصول اسلامی در مکان و زمان) و مطالعات تجربی (اقتضائات باورهای اسلامی در مواجهه با مشکلات دنیای کنونی)، راه‌گشای خوبی برای مطالعات اسلامی در حوزه دانش مدیریت و شاخه‌های مرتبط با آن است.

۱۴. در نهایت، نکته‌ای برخاسته از تحلیل داده‌های مربوط به نشریات منتشرکننده مقالات است. تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که تنها ۶۰ درصد از تحقیقات حوزه مدیریت رفتار سازمانی در مجلات مرتبط با رشته مدیریت چاپ شده و دیگر مقالات در مجلات مربوط به سایر حوزه‌های دانشی منتشر شده‌اند. این نتایج نشانگر ظرفیت بالای این گونه تحقیقات برای برقراری ارتباط با سایر رشته‌ها و شکل‌گیری تحقیقات میان‌رشته‌ای است.

فهرست منابع

- ابراهیمی، الهام؛ شجاع، علی؛ پیرانی احمدآباد، ندا (۱۳۹۶)، بررسی تأثیر ابعاد رفتار شهروندی سازمانی بر ارزش ویژه برند مبتنی بر مشتری در صنعت هتلداری، نقش تعدیل‌گر اخلاق کار اسلامی، *مدیریت بازرگانی*، سال نهم، صص. ۴۶۲-۴۳۹.
- احمدنیاآلاشتی، سیامک؛ محمدی، ابوالفضل؛ بازرگانی، محمد؛ اسکندری، مجتبی (۱۳۹۲)، الگوی انگیزش انسان در سازمان از دیدگاه قرآن کریم، *مدیریت اسلامی*، ۸۷، صص ۳۶-۱۱.
- اخوان‌کاظمی، بهرام (۱۳۸۶)، نقد و اطلاع رسانی، نقد و ارزیابی نظریه کارزمایی در تبیین رهبری امام خمینی، *حکومت اسلامی*، ۴۳، صص ۲۱۳-۲۰۶.
- اخوان‌کاظمی، بهرام (۱۳۹۶)، تبیین نظری رهبری امام خمینی قدس سره از زاویه نقد نظریه رهبری کارزماتیک، *مطالعات انقلاب اسلامی*، ۵۰، ۷-۲۶.
- ارشدی، نسرين؛ پیریایی، صالحه (۱۳۹۳)، رابطه اخلاق کار اسلامی با عملکرد شغلی، خشنودی شغلی و قصد ترک شغل کارکنان، *مدیریت اسلامی*، ۸۸، صص ۲۳۴-۲۱۳.
- اسکندری، کریم (۱۳۹۸)، شناسایی و اولویت‌بندی مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای اعضای هیئت‌علمی دانشگاه پیام نور استان آذربایجان شرقی براساس آموزه‌های اسلامی، *مدیریت در دانشگاه اسلامی*، ۱۷، صص ۱۴۸-۱۲۱.
- اسکندری، مجتبی؛ محمدی، ابوالفضل؛ علی‌اکبری، حسن؛ سیف، بهمن (۱۳۹۳)، سبک رهبری فرماندهان نظامی از دیدگاه امیرالمؤمنین حضرت علی (علیه‌السلام) در نهج‌البلاغه، *مدیریت اسلامی*، ۸۸، صص ۴۰-۹.
- اسکندری‌اصل، حشمت‌الله (۱۳۹۷)، بازسازی متغیر فرهنگ سازمانی در مدیریت با استمداد از مؤلفه‌های فرهنگی مدیریت اسلامی، *مطالعات مدیریت و کارآفرینی*، ۲۲، صص ۱۵۹-۱۴۵.
- اسلام‌پناه، مهدی؛ الوانی، سیده‌مهدی (۱۳۹۷)، بررسی ابعاد فرهنگ اسلامی ایرانی و تأثیر آن بر رفتار مدیران و میزان رضایت شغلی کارکنان، *مدیریت فرهنگی*، ۴۲، صص ۱۲-۱.
- اسماعیلی‌جوشقانی، محمد (۱۳۷۸)، ویژگی‌های رهبری امام خمینی (ره)، *پژوهش‌های مدیریت راهبردی*، ۱۹ و ۲۰، صص ۶۱-۵۱.
- اشرفی‌ریزی، حسن؛ فردوسی، مسعود؛ زاهدی، راضیه؛ همتیان، فرزانه (۱۳۹۱)، کتاب‌شناسی مدیریت اسلامی، اصفهان، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی اصفهان.
- امیری، علی‌نقی (۱۳۸۶)، رویکردهای مدیریت اسلامی، رویکرد تجربی، *فصل‌نامه حوزه و دانشگاه*، ش ۱۳، ۱۳۸۶، صفحه ۱۶۳-۱۴۵.
- اشگرف، رضا؛ امیری، علی‌نقی (۱۳۹۷)، شناسایی و رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر بروز رفتارهای ریاکارانه در شرکت‌های دولتی ایران و ارائه راه‌کارهای مبتنی بر متون اسلامی، موردکاوی شرکت پالایش گاز پارسیان، *مدیریت فرهنگ سازمانی*، ۴۸، صص ۳۲۵-۳۰۳.

- اصغری جهرمی، سمانه؛ باقری، مسلم (۱۳۹۶)، الگوی شغل از دید اسلام، *مدیریت اسلامی*، ۹۹، صص ۱۸۲-۱۶۵.
- افتخاری، اصغر؛ مرتضوی امامی، سیدعلی (۱۳۹۱)، مقایسه نظریه اقتدار کاریزماتیک با رهبری امام خمینی (ره)، *پژوهش‌های انقلاب اسلامی*، ۱، صص ۲۸-۹.
- افجه، سیدعلی اکبر؛ نقی پورفر، ولی‌الله؛ جعفرپور، محمود (۱۳۹۳)، مطالعه تطبیقی شاخص‌های عدالت توزیعی و رویه‌ای در سازمان از دیدگاه مدیریت اسلامی و مدیریت غربی، *مدیریت اسلامی*، ۸۸، صص ۱۰۶-۷۵.
- افجه‌ای، سیدعلی اکبر؛ خسروپناه، عبدالحسین؛ بانسی، عبادالله (۱۳۹۳)، طراحی الگوی جامع رهبری اثربخش سازمانی با رویکرد الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت، *مدیریت در دانشگاه اسلامی*، ۷، صص ۱۱۴-۹۵.
- افخمی اردکانی، مهدی؛ توکلی، عبدالله (۱۳۹۵)، توسعه سرمایه اجتماعی و سرمایه روان‌شناختی در پرتو سبک زندگی اسلامی، *مطالعات اسلام و روان‌شناسی*، ۱۹، صص ۵۶-۳۱.
- البرای، محمد؛ رحمان، مادودور (۱۳۷۱)، بررسی نظارت‌های سازمانی و ارزیابی رفتار سازمانی از دیدگاه اسلام با به‌کاربردن فرایند تحلیلی، *فرآیند مدیریت و توسعه*، ۱۸، صص ۹۴-۷۸.
- الوداری، حسن؛ دلیر، مالک؛ محسنی‌آهویی، صدیقه (۱۳۹۸)، واکاوی ریشه‌های تاریخی رهبری خدمتگزار از منظر امام علی (علیه‌السلام) در نهج‌البلاغه، *پژوهش‌نامه علمی*، ۱۹، صص ۳۱-۱.
- الهیاری بوزنجانی، احمد؛ رعنائی کردشولی، حبیب‌الله؛ محمدی، نورالله؛ شهیدیان، زهراسادات (۱۳۹۶)، ساخت مقیاس سنجش رفتارهای شهروندی سازمانی مبتنی بر آموزه‌های دینی، *مدیریت اسلامی*، ۹۸، صص ۵۵-۳۵.
- امامی، مصطفی؛ رستگار، عبدالغنی (۱۳۸۷)، فرهنگ سازمانی مدیران از دیدگاه قرآن و نهج‌البلاغه، *راهبرد (دانشگاه تهران)*، ۲، صص ۱۷۰-۱۴۵.
- امین‌افشار، زهرا؛ الهی، سیدمجید؛ هوشنگی، محسن (۱۳۹۶)، بررسی تأثیر فرهنگ سازمانی و اخلاق کار اسلامی بر عملکرد شغلی با تکیه بر نقش میانجی رفتار شهروندی سازمانی و رضایت شغلی (مطالعه موردی اداره کل ثبت و اسناد و املاک شهر مشهد)، *مدیریت فرهنگی*، ۳۷، صص ۷۸-۶۳.
- امینی، محمد؛ شریف‌زاده، فتاح (۱۳۹۳)، بررسی رابطه تئوریک اخلاق اسلامی و رفتار فراتر از نقش سازمانی، *پژوهش‌نامه اخلاق*، ۲۵، صص ۱۷۲-۱۵۱.
- امینی، محمدحسین؛ بشیری، ابوالقاسم؛ ناروئی نصرتی، رحیم (۱۳۹۷)، عوامل و الگوی انگیزش از دیدگاه آیت‌الله مصباح‌یزدی، نگاهی تحلیلی - روان‌شناختی، *روان‌شناسی و دین*، ۴۲، صص ۳۸-۲۱.
- اورعی یزدانی، بدرالدین (۱۳۷۲)، بررسی مقایسه‌ای انگیزش در فرهنگ غربی و فرهنگ اسلامی، *دانش مدیریت*، ۲۳، صص ۱۴-۵.
- آقایپروز، علی (۱۳۸۲)، متغیرهای اساسی در انگیزش کارکنان از منظر اسلامی، *روش‌شناسی علوم انسانی*، ۳۷، صص ۱۲۳-۱۱۰.
- آقایپروز، علی (۱۳۸۴)، رویکرد اسلامی به تعارض سازمانی، *روش‌شناسی علوم انسانی*، ۴۵، صص ۲۳-۹.

- آقاگلزاده، غلامحسین (۱۳۹۴)، تجزیه و تحلیل فرهنگ سازمانی مکتب مدیریت کلاسیک از دیدگاه اسلام، توسعه مدیریت منابع انسانی و پشتیبانی، ۳۵، صص ۵۲-۲۱.
- آیتی، حمید (۱۳۹۱)، ابعاد و شاخص‌های فرهنگ سازمانی در سازمان‌های شهر اسلامی (مطالعه موردی، جهاد دانشگاهی)، مطالعات شهر ایرانی اسلامی، ۱۰، صص ۴۸-۳۵.
- باززاده، حمیده؛ فتاحی‌زاده، فتحیه (۱۳۹۷)، تحلیل محتوای مکاتبات و مذاکرات امام حسین (علیه‌السلام) در جریان قیام عاشورا و تخریح مدل منطقی آن، مطالعات قرآن و حدیث، ۲۲، صص ۱۶۸-۱۳۵.
- بازرگانی، حسین؛ حاکمی، محسن؛ تقفدی، حمیدرضا (۲۰۱۸)، بررسی تأثیر مزاج‌های چهارگانه طب اسلامی بر سبک رهبری، فصل‌نامه مدیریت اسلامی، ۳، صص ۸۵-۵۹.
- باقری، مسلم؛ اصغری، سمانه؛ پورمولا، سیدمحمدهاشم (۱۳۹۶)، تبیین مصادیق امر به معروف و نهی از منکر به‌عنوان یک فعل اخلاقی همگانی در سازمان‌ها، اندیشه مدیریت راهبردی، ۲۲، صص ۱۱۶-۸۳.
- باقری، مصباح‌الهدی؛ سعدآبادی، حسن (۱۳۹۰)، طراحی الگوی رهبری معنوی براساس ارزش‌های اسلامی، پژوهشی مبتنی بر راهبرد داده‌بنیاد با تأکید بر ویژگی‌های فرمانده شهید سرلشکر پاسدار احمد کاظمی، اندیشه مدیریت راهبردی، ۱۰، صص ۱۲۲-۵۷.
- باقری، مصباح‌الهدی؛ کاظمی‌نجف‌آبادی، محمدرضا (۱۳۹۲)، تبیین الگوی رهبری قوم‌بنی اسرائیل به دست حضرت موسی (علیه‌السلام)؛ پژوهشی قرآنی، اندیشه مدیریت راهبردی، ۱۴، صص ۱۸۸-۱۵۷.
- باناشی، عبادالله؛ خسروپناه، عبدالحسین؛ امیری، مقصود (۱۳۹۳)، مبانی فکری نظریه رهبری سازمانی با رویکرد اسلامی، مدیریت منابع در نیروی انتظامی، ۶، صص ۹۴-۷۳.
- باناشی، عبادالله؛ خسروپناه، عبدالحسین؛ بیابانی، حسن (۱۳۹۸)، تأملی بر منش رهبری امام علی (علیه‌السلام) به استناد سیره حضرت در نهج‌البلاغه و تطبیق آن با مبانی فکری رهبری در قرآن کریم، مدیریت در دانشگاه اسلامی، ۱۷، صص ۴۲-۲۵.
- بردبار، غلامرضا؛ میرزاد، نگار؛ فرزین‌فر، زهره (۱۳۹۴)، شناسایی و رتبه‌بندی سنجه‌های هوش اخلاقی در مدیران گروه‌های آموزشی مبتنی بر نهج‌البلاغه (مطالعه موردی دانشگاه یزد)، مدیریت در دانشگاه اسلامی، ۹، صص ۹۶-۷۷.
- بشیری، ابوالقاسم (۱۳۹۳)، نظریه انگیزش در اندیشه دینی، روان‌شناسی و دین، ۲۶، صص ۶۰-۳۹.
- بنافی، مسعود؛ عابدی‌جعفری، حسن؛ دستیاری، اکرم (۱۳۹۸)، بررسی آثار مدیریت اسلامی در ایران در دهه دوم انقلاب اسلامی، دوره تثبیت آثار (۱۳۵۷-۱۳۶۸)، مطالعات مدیریت دولتی ایران، ۴، صص ۷۱-۴۱.
- بوستانی، حمیدرضا؛ باناشی، عبادالله؛ شاکری، احمد (۱۳۹۶)، اولویت‌بندی مؤلفه‌های فرهنگ سازمانی از منظر نهج‌البلاغه در دانشگاه اسلامی، مدیریت در دانشگاه اسلامی، ۱۳، صص ۷۸-۶۱.

- بیگدلی، محمدمهدی؛ عصاره‌نژاددزفولی، سینا؛ حمزه‌پور، مهدی؛ پهلوانی‌زاده، محمد (۱۳۹۶)، شناسایی و سطح بندی مؤلفه‌های فرهنگ‌سازمانی جهادی در سازمان‌های مردم‌نهاد فرهنگی، *مطالعات راهبردی بسیج*، ۷۶، صص ۹۳-۱۲۳.
- پورعزت، علی‌اصغر؛ ستاری، زهرا؛ صفایی، صفی‌الله؛ موسیوند، مریم (۱۳۹۸)، تبیین نقش آگاهی در رابطه رهبر و پیرو براساس قرآن، *مدیریت در دانشگاه اسلامی*، ۱۸، صص ۲۹۴-۲۷۵.
- پورمغرب، گل‌آرا؛ زارعی‌متین، حسن؛ پورعزت، علی‌اصغر؛ یزدانی، حمیدرضا (۱۳۹۹)، شناسایی مؤلفه‌های سازمان اخلاقی از دیدگاه قرآن و نهج‌البلاغه، *مدیریت اسلامی*، ۱۱۰، صص ۱۷۴-۱۴۹.
- پیروز، علی‌آقا (۱۳۸۵)، مدیریت تعارض با رویکرد اسلامی، *پژوهش‌های مدیریت راهبردی*، ۳۷، صص ۷۰-۴۱.
- تاجمیری‌یاحی، جواد؛ صفدری، علی؛ شاملی، نصرالله (۱۳۹۸)، طراحی الگوی رهبری سازمانی با استفاده از آموزه‌های نهج‌البلاغه، *مدیریت فرهنگ سازمانی*، ۵۲، صص ۲۵۴-۲۳۵.
- تاجمیری‌یاحی، جواد؛ صفری، علی؛ شاملی، نصرالله (۱۳۹۶)، تبیین ابعاد رهبری سازمانی بر مبنای نظام ارزشی اسلام با استفاده از آموزه‌های نهج‌البلاغه، *مدیریت اسلامی*، ۹۹، صص ۱۱۳-۹۳.
- تبیك، محمدتقی (۱۳۹۶)، تبیین سازه انگیزش براساس منابع اسلامی، *پژوهش‌نامه روان‌شناسی اسلامی*، ۷، صص ۲۷-۳.
- تجلی، منیر؛ عزتی، میترا (۱۳۹۵)، مؤلفه‌های تصویر سازمانی دانشگاه اسلامی از منظر رهنمودهای اسلام، *مدیریت در دانشگاه اسلامی*، ۱۲، صص ۳۷۸-۳۵۹.
- ترک‌زاده، جعفر؛ امیری، مهدی (۱۳۹۷)، تقوا؛ عاملی برای رفتار سازمانی اسلامی، *پیشرفت‌های نوین در علوم رفتاری*، ۲۷، صص ۴۴-۱۷.
- ترک‌زاده، جعفر؛ محمدی، مهدی؛ ساجدی، علی‌محمد؛ اسماعیلی، عبدالحمید (۱۳۹۷)، چارچوب انگیزش مبتنی بر مفاهیم قرآنی به سوی توسعه یک دیدگاه اسلامی، *رهیافتی نو در مدیریت آموزشی*، ۳۶، صص ۷۶-۴۷.
- تقوی، سیدحسین (۱۳۹۴)، ویژگی‌های اخلاق مدیریت از منظر قرآن کریم، *پژوهش‌های اخلاقی*، سال ششم، ۲۵-۱.
- تقوی، سیدعلی؛ اسعدی، میرمحمد؛ میرغفوری، سیدحبيب‌الله (۱۳۹۳)، بررسی و شناسایی عوامل مؤثر بر معنویت سازمانی در بیمارستان شهید صدوقی یزد، رویکرد اسلامی، *اخلاق پزشکی*، ۳۰، صص ۱۸۴-۱۵۷.
- تقی‌زاده، هوشنگ؛ ضیائی‌حاجی‌پیرلو، مصطفی؛ شکری، عبدالحسین (۱۳۹۴)، بررسی رفتارهای فراتقشی مبتنی بر آموزه‌های اسلامی با رویکرد سیستمی، *مدیریت اسلامی*، ۹۲، صص ۱۶-۱۴۳.
- توکلی، عبدالله؛ حمیدی‌زاده، علی؛ رهبر، احسان (۱۳۹۶)، ارائه مدل فرهنگ سازمانی احسان‌محور با استفاده از راهبرد نظریه داده‌بنیاد، *مدیریت در دانشگاه اسلامی*، ۱۳، صص ۴۴-۲۹.

- توکلی‌بنیزی، مهناز؛ برزگر بفرویی، کمال (۱۳۹۶)، بررسی رابطه بین ابعاد دین‌داری از منظر نهج‌البلاغه و رفتار شهروندی سازمانی (مطالعه موردی، کارکنان دانشگاه یزد)، *اسلام و علوم اجتماعی*، ۱۷، صص ۷۱-۹۰.
- توکلی‌محمدی، مرتضی؛ مطهری‌فرد، مرتضی (۱۳۹۵)، گونه‌شناسی فقهی مذاکره سیاسی با دشمنان به استناد تاریخ (با تطبیق بر مذاکره با آمریکا)، *معرفت سیاسی*، ۱۶، صص ۲۵-۴۰.
- ثنایی، سلیم؛ خلجی، سارا (۱۳۹۸)، مدل معنویت سازمانی از دیدگاه اسلام در سازمان آموزش و پرورش براساس بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، *مدیریت اسلامی*، ۱۰۶، صص ۸۹-۱۱۳.
- جاسبی، عبدالله (۱۳۷۶)، انگیزش در مدیریت اسلامی، *آینده‌پژوهی مدیریت*، ۳۳، صص ۵-۱۷.
- جاسبی، عبدالله (۱۳۷۷)، بررسی انگیزش در مدیریت اسلامی از دیدگاه دانشمندان اسلامی، *آینده‌پژوهی مدیریت*، ۳۷، صص ۵-۳۲.
- جاسبی، عبدالله؛ محمدنوربخش‌لنگرودی، محسن (۱۳۷۶)، مبانی رفتار انسان از دیدگاه اسلام، *آینده‌پژوهی مدیریت*، ۳۴، صص ۵-۲۰.
- جعفرزاده‌کوچکی، علیرضا؛ امامی‌غفاری، عبدالحمید (۱۳۹۴)، قلب‌های هدایت‌پذیر و هدایت‌ناپذیر از دیدگاه قرآن (با تأکید بر نقش مدیران در هدایت و اصلاح رفتار کارکنان در سازمان‌ها)، *مدیریت اسلامی*، ۹۰، صص ۸۶-۶۵.
- جعفری، محمدتقی (۱۳۷۱)، یک بحث بنیادین در ریشه‌های انگیزش برای فعالیت‌های مدیریت در جامعه اسلامی و نقد نظریه انگیزشی در دوران معاصر، *فراآیند مدیریت و توسعه*، ۱۹، صص ۳-۱۳.
- جعفری‌هفتخوانی، نادر (۱۳۹۶)، مدیریت اسلامی در دانشگاه اسلامی مرجع؛ درآمدی بر رهبری سازمانی حضرت آیت‌الله مهدوی کنی (رحمه‌الله‌علیه)، *اندیشه مدیریت راهبردی*، ۲۲، صص ۵-۴۸.
- جمشیدی، ناصر؛ خنیفر، حسین؛ نادری، جلال (۱۳۹۲)، طراحی مدل عدالت سازمانی با الهام از نهج‌البلاغه و اعتباربخشی آن با استفاده از نظر خبرگان، *مدیریت فرهنگ سازمانی*، ۲۹، صص ۵۱-۷۶.
- جنایی، شهاب؛ جبل‌عاملی، محمدسعید؛ علی‌احمدی، علیرضا (۱۳۹۷)، نظریه مبنای «رهبری تحول» در اجتماعات انسانی براساس تدبیر موضوعی در آیات قرآن کریم، *مطالعات الگوی پیشرفت اسلامی ایرانی*، ۱۱، صص ۷۳-۱۰۳.
- جوهری‌زاده، ابراهیم (۱۳۹۵)، الگوی معنویت‌افزایی در سازمان، ارائه نظریه‌ای داده‌بنیاد، *مدیریت اسلامی*، ۹۷، صص ۷۵-۱۰۷.
- چابکی، ام‌البین؛ خادمی، فاطمه؛ صادقی، عشرت (۱۳۹۴)، بازشناسی عوامل رهبری حضرت موسی (علیه‌السلام) با تأکید بر سوره طه، *مدیریت اسلامی*، ۹۰، صص ۱۵۹-۱۸۲.

- چکشیان، محمد؛ سپهوند، رضا؛ اسماعیلی، محمودرضا؛ نظری، امیرهوشنگ (۱۳۹۷)، شناسایی و رتبه‌بندی مؤلفه‌های رهبری اثربخش در سازمان‌های فرهنگی - هنری با رویکرد اسلامی ایرانی و با استفاده از روش دلفی فازی، *مدیریت فردا*، ۵۴، صص ۸۹-۱۰۲.
- چیت‌سازیان، علیرضا؛ محمدی، کرامت (۱۳۹۸)، فرامطالعه‌ای از پژوهش‌های حوزه مدیریت اسلامی؛ مورد مطالعه پایان‌نامه‌های مقطع کارشناسی ارشد دانشکده معارف اسلامی و مدیریت دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام)، *اندیشه مدیریت راهبردی*، دوره ۱۳، شماره ۲، پاییز و زمستان ۱۳۹۸، صفحه ۱۹-۴۸.
- حجازی‌فر، سعید؛ خانی، علی (۱۳۹۴)، *مآخذشناسی تحلیلی کتب مدیریت اسلامی*، تهران، دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام).
- حسینی، رفیق؛ محمدی، محمد (۱۳۹۸)، رابطه نگرش دینی با عملکرد شغلی کارکنان (نمونه پژوهش، شرکت دخانیات ایران)، *مدیریت اسلامی*، ۱۰۷، صص ۲۳-۴۲.
- حسینی، محمد؛ حیدری‌زاده، زهرا؛ قاسم‌زاده‌علی‌شاهی، ابوالفضل (۱۳۹۱)، بررسی نقش و تأثیر اخلاق اسلامی کار و فرهنگ سازمانی بر رضایت شغلی و تعهد سازمانی کارکنان دانشگاه شهید چمران اهواز، *مدیریت اسلامی*، ۸۵، صص ۹-۳۲.
- حسینی، محمد؛ رحیمی، مرضیه؛ سامری، مریم (۱۳۹۳)، تأثیر اخلاق کار اسلامی بر عدالت سازمانی، رضایت شغلی و غیبت از کار کارکنان اداره برق شهرستان ارومیه، *مدیریت فرهنگ سازمانی*، ۳۴، صص ۶۳۳-۶۱۳.
- حسینی‌خالجیری، محمدرضا (۱۳۹۸)، مدیریت رفتار فردی در سازمان از دیدگاه اسلام، *پژوهش‌های جدید در مدیریت و حسابداری*، ۶۱، صص ۳۱-۳۴.
- حسینی‌جیردهی، حسین؛ علوی‌وفا، حمید (۱۳۹۶)، الگوسازی رهبری حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مهارت فتنه ۸۸، *مدیریت اسلامی*، ۱۰۰، صص ۵۳-۸۴.
- حسینی‌خواه، نورالله؛ درویش، سعید؛ خانی، عبدالرحمن میرزا؛ رحمتی، داریوش (۱۳۹۲)، آثار و پیامدهای اصلاح رفتار مدیران و فرماندهان در ابعاد فردی و سازمانی (با تأکید بر دیدگاه قرآن و روایات)، *آموزش در علوم انتظامی*، سال اول، ۲، صص ۷۱-۹۲.
- حقیقت‌شهرستانی، مسعود؛ پورعزت، علی‌اصغر؛ معمارزاده‌طهران، غلامرضا؛ حمیدی، ناصر (۱۳۹۹)، تعالی اخلاق سازمانی در سازمان‌های دولتی ایران، در *پرتو نهج‌البلاغه، پژوهش‌نامه نهج‌البلاغه*، ۲۹، صص ۷۹-۵۹.
- حقیقتیان، منصور؛ صالحی، وحید (۱۳۹۳)، رابطه بین دین‌داری و اخلاق کار (مورد مطالعه، کارمندان ادارات دولتی شهر اقلید)، *توسعه اجتماعی*، ۳۲، صص ۲۰۱-۱۷۷.
- حلوائی‌ها، وحیدرضا (۱۳۹۸)، تبیین مؤلفه‌های ادراک عدالت در فرادست از دیدگاه امام علی (علیه‌السلام)، *مدیریت اسلامی*، ۱۰۹، صص ۱۰۵-۱۳۰.

حیدری، زهرا؛ حسنی، محمد؛ قاسم‌زاده‌علی‌شاهی، ابوالفضل (۱۳۹۲)، تأثیر فرهنگ خدمت‌گزاری بر پاسخ‌گویی فردی و مسئولیت اجتماعی کارکنان با تأکید بر اخلاق کار اسلامی، *مدیریت اسلامی*، ۸۷، صص ۱۷۶-۱۵۱.
حیدری‌زاده، زهرا؛ زارع‌زاده، پریسا؛ قاسم‌زاده‌علیشاهی، ابوالفضل (۱۳۹۵)، نقش اخلاق کار اسلامی و فرهنگ خدمت‌گزاری بر رفتار شهروندی، پاسخ‌گویی و مسئولیت اجتماعی، *پژوهش‌های اخلاقی*، ۲۳، صص ۴۵-۲۳.

خادم‌پیر، فاطمه؛ گل‌پرور، محسن (۱۳۹۶)، الگوی ساختاری رابطه سرمایه معنوی اسلامی با احساس انرژی در کار و عملکرد، *روان‌شناسی و دین*، ۴۰، صص ۶۶-۵۳.

خان‌محمدی، هادی؛ خاشعی، وحید (۱۳۹۵)، واکاوی ارزش‌های اخلاق حرفه‌ای (کار) مبتنی بر اندیشه مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، *مطالعات راهبردی بسیج*، ۷۰، صص ۷۰-۵۰.

خدمتی، ابوطالب (۱۳۸۵)، قدرت در مدیریت اسلامی، *پژوهش‌های مدیریت راهبردی*، ۳۷، صص ۱۰۶-۷۱.
خسروانیان، حمیدرضا؛ شفیعی رودپشتی، میثم (۱۳۹۰)، مطالعه تطبیقی الگوی مدیریت اخلاق در سازمان در مکاتب غربی و آموزه‌های علوی، *پژوهش‌نامه اخلاق*، سال چهارم، ۱۲، صص ۱۷۲-۱۴۵.

خسروانیان، حمیدرضا؛ شفیعی رودپشتی، میثم؛ توکلی، مهناز (۱۳۹۲)، بررسی رابطه دین‌داری و عمل به باورهای دینی با رضایت شغلی کارکنان سازمان بهزیستی استان یزد، *مدیریت اسلامی*، ۸۶، صص ۱۴۶-۱۲۷.
خشوعی، مهدیه‌سادات (۱۳۹۵)، تدوین منشور اخلاقی - حقوقی مشاغل براساس کتاب مفاتیح الحیات، *مدیریت اسلامی*، ۹۷، صص ۲۲۹-۱۸۷.

خصاف‌مفرد، حسین؛ باقری‌نصرآبادی، محسن (۱۳۹۵)، الگوی فرهنگ سازمانی مطلوب با رویکرد جهادی؛ (مورد مطالعه دفاع مقدس)، *مدیریت فرهنگ سازمانی*، ۳۹، صص ۴۶-۲۷.

خندان، علی‌اصغر؛ جوادی، محمد (۱۳۹۸)، جستاری تحلیلی درباره نظریه‌های متعارف انگیزش در سازمان و ارائه الگوی جایگزین مبتنی بر اندیشه‌های شهید مطهری (ره)، *اندیشه مدیریت راهبردی*، ۲۴، صص ۸۱-۵۳.
خنیفر، حسین (۱۳۸۴)، تحلیل محتوای ادبیات مدیریت اسلامی با تأکید بر آثار منتخب، *فرهنگ مدیریت*، ۱۰، پاییز، ۲۰۱-۱۵۱.

خوبرو، محمدتقی؛ سعیدی، حبیب‌الله؛ صفری، علی؛ سیدجوادین، سیدرضا (۱۳۹۵)، رهبری معنوی، سرمایه اجتماعی و تعلق خاطر کاری؛ مطالعه‌ای با کاربست تأثیر مؤلفه‌های اسلامی، *مدیریت اسلامی*، ۹۷، صص ۱۳۶-۱۰۹.

دانایی‌فرد، حسن، ابدالی، رقیه؛ محمودی‌کوچک‌سرایی، علی‌اصغر (۱۳۹۹)، پژوهش‌های فساد و سلامت اداری در ایران، مرور دامنه‌ای (حیطه‌ای)، *دانش حسابداری*، دوره ۲۰، شماره ۷۹، ۱۳۹۹، ۲۱۸-۲۰۱.

دانایی‌فرد، حسن؛ الوانی، سیدمهدی؛ آذر، عادل (۱۳۸۷)، روش‌شناسی پژوهش کمی در مدیریت، رویکردی جامع، تهران، صفار اشراقی.

- دانایی فرد، حسن؛ بنافی، مسعود؛ امامی، سیدمجتبی (۱۳۹۲)، واکاوی نقادانه مفهوم سرمایه روان‌شناختی به‌سوی بسترسازی الگوی هنجاری بومی - اسلامی، *مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی*، ۵۵، صص ۲۳۸-۲۰۹.
- دانایی فرد، حسن؛ مؤمنی، نونا (۱۳۸۷)، تئوری رهبری اثربخش از دیدگاه امام علی (علیه‌السلام)، *استراتژی تئوری داده‌بنیاد متنی، مطالعات انقلاب اسلامی*، ۱۴، صص ۱۱۰-۷۵.
- دانش‌کیا، محمدحسین (۱۳۹۶)، اعمال شرایط احراز شغل گامی به‌سوی تمدن نوین اسلامی (با تأکید بر نامه‌ی امام علی (علیه‌السلام) به مالک اشتر)، *پژوهش‌نامه علوی*، ۱۶، صص ۱۲۲-۹۹.
- دانشی‌کهنی، غلامرضا؛ لسانی، مهدی؛ علوی، سیدحمیدرضا؛ اخلاقی، مسعود (۱۳۹۸)، استنباط‌های رهبری آموزشی مبتنی بر شناخت خدا و انسان در تفسیر المیزان علامه طباطبایی، *رهیافتی نو در مدیریت آموزشی*، ۳۹، صص ۲۰۸-۱۹۳.
- دعایی، حبیب‌الله؛ عزیزی، مرتضی (۱۳۹۱)، بررسی تأثیر معنویت در کار بر رفتار شهروندی سازمانی با تأکید بر نقش واسط تعهد سازمانی، *پژوهش‌نامه مدیریت تحول*، ۸، صص ۵۱-۲۹.
- دهقان، رحیم (۱۳۹۶)، بررسی تطبیقی ابعاد انگیزش اخلاقی در اندیشه علامه طباطبایی و فینیس، *اخلاق و حیاسانی*، ۱۲، صص ۱۴۳-۱۲۱.
- دهقان‌منشادی، منصور (۱۳۹۶)، بررسی رابطه هوش اخلاقی با وجدان‌کاری و تعهد سازمانی با تأکید بر رویکرد اسلامی در مدیران مدارس شهرستان میبد، *مسائل کاربردی تعلیم و تربیت اسلامی*، ۱۸، صص ۸۶-۶۷.
- دهقانی، لیلا؛ شکرانی، رضا؛ نقشینه‌ارجمند، حمیدرضا (۱۳۹۰)، بررسی تأثیر ادراک عدالت بر تصمیم‌گیری مدیران مبتنی بر آموزه‌های اسلامی، *مدیریت اسلامی*، ۸۳، صص ۶۴-۳۵.
- دهقانی‌پوده، حسین؛ پاشایی‌هولاسو، امین (۱۳۹۷)، طراحی مدل تعاملی گونه‌های فرهنگ سازمانی بر تحقق اقتصاد مقاومتی دانش‌بنیان مبتنی بر دیدگاه حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، *فرهنگ در دانشگاه اسلامی*، ۲۷، صص ۲۵۰-۲۲۵.
- دیالمه، نیکو؛ افضل‌قادی، منا (۱۳۹۴)، پیشایندهای بسترفرین رفتار فرانتقشی در سازمان‌های آموزشی از منظر قرآن کریم، *علوم تربیتی از دیدگاه اسلام*، ۴، صص ۳۴-۵.
- دیالمه، نیکو؛ افضل‌قادی، منا (۱۳۹۵)، مؤلفه‌های رفتار فرانتقشی در سازمان‌های آموزشی از منظر آموزه‌های اسلام، *مدیریت در دانشگاه اسلامی*، ۱۲، صص ۴۴۲-۴۱۷.
- ذاکری، محمد؛ بهاورنیا، وحیده (۱۳۹۶)، کاربرد شیوه‌های مدیریت معنا در ارتباطات و رهبری امام علی (علیه‌السلام) در نهج‌البلاغه، *خط‌مشی‌گذاری عمومی در مدیریت*، ۲۸، صص ۵۱-۳۹.
- ذاکری، آذر؛ هویدا، رضا؛ نجفی، محمد (۱۳۹۰)، رهبری معنوی با رویکرد اسلامی، *مطالعات اسلامی در تعلیم و تربیت*، سال دوم، ۴، صص ۱۶۴-۱۳۷.

- راجی، سیدمحمدحسین؛ خاتمی، سیدمحمدرضا (۱۳۹۷)، صعود چهل ساله، مروری بر دستاوردهای چهل ساله انقلاب اسلامی ایران بر اساس آمارهای بین المللی، مشهد، به‌نشر.
- ربانی، مصطفی (۱۳۹۵)، مدیریت تعارض انبیای اولوالعزم با طاغوت، تاریخ‌نامه خوارزمی، ۱۴، صص ۲۳۴-۱۹۹.
- ربی‌پور، محمدعلی؛ صمدی‌وند، منوچهر (۱۳۸۹)، اخلاق مدیریت از منظر آیات و روایات، مدیریت بهره‌وری، سال چهارم، صص ۲۲۸-۲۱۱.
- رجبی‌پورمبیدی، علیرضا؛ دهقانی‌فیروزآبادی، مرتضی (۱۳۹۱)، رابطه اخلاق کار اسلامی با تعهد سازمانی و رضایت شغلی در پرستاران، اخلاق زیستی، ۶، صص ۹۱-۴۹.
- رحمتی، محمدحسین؛ خنیفر، حسین؛ کتابی، ابراهیم (۱۳۹۵)، الگوی رهبری امام حسین (علیه‌السلام) در قیام عاشورا، مدیریت اسلامی، ۹۶، صص ۱۴۵-۱۲۹.
- رحمتی، منصور؛ رحمتی، مریم (۱۳۹۳)، بررسی میزان تحقق ابعاد مدیریت ارتباط با ارباب رجوع بر اساس اندیشه‌های مدیریتی حضرت علی (علیه‌السلام)، مدیریت اسلامی، ۸۹، صص ۱۳۰-۱۱۳.
- رحمدل، هادی؛ کفاش‌پور، آذر؛ فراچی، محمدمهدی (۱۳۹۹)، تدوین و تبیین الگوی بومی اخلاق حرفه‌ای مدیران دانشگاه‌ها مبتنی بر آموزه‌های نهج‌البلاغه، مدیریت در دانشگاه اسلامی، ۱۹، صص ۱۰۶-۸۷.
- رحیمی‌پردنجانی، طیبه؛ محمذزاده‌ابراهیمی، علی (۱۳۹۶)، طراحی و آزمون الگوی پیشایندها و پیامدهای مهم اخلاق کار اسلامی، اخلاق پژوهشی، ۴۰، صص ۵۱-۴۰.
- رحیمی‌کلور، حسین؛ حسینی‌نیا، ناز (۱۳۹۶)، سنجش رابطه میان ابعاد مدیریت اسلامی و اخلاق اسلامی با رفتار شهروندی سازمانی، توسعه مدیریت منابع انسانی و پشتیبانی، ۴۵، صص ۵۰-۲۵.
- رستمی، بابک؛ کریمی، فریبا؛ هادیان‌شیرازی، عبدالرسول (۱۳۹۷)، شناسایی مؤلفه‌های رهبری اخلاقی در قرآن و نهج‌البلاغه، پژوهش‌نامه اخلاق، ۴۱، صص ۸۸-۶۵.
- رضایی‌منش، بهروز؛ قربانی‌پاجی، عقیل (۱۳۹۸)، نقش اخلاق کاری اسلامی و رهبری معنوی بر تمایل به ترک خدمت اساتید دانشگاه با نقش میانجی دلبستگی شغلی، فرهنگ در دانشگاه اسلامی، ۳۱، صص ۲۰۸-۱۸۷.
- رضائیان، علی؛ باقری، مصباح‌الهدی؛ آقداغی، میثم (۱۳۹۳)، الگوی عملی مدیریت خویش‌منش مبتنی بر کتاب چهل حدیث حضرت امام خمینی (ره)، اندیشه مدیریت راهبردی، ۱۵، صص ۴۰-۵.
- رضائیان، علی؛ عبدالهی‌نیسیانی، علی (۱۳۹۲)، ارائه و تبیین مدل سیستمی رفتار انسان از منظر قرآن کریم، چشم‌انداز مدیریت دولتی، ۱۶، صص ۱۱۳-۸۹.
- رضائیان، علی؛ عبدالهی‌نیسیانی، علی (۱۳۹۷)، مدل رفتار انسان در مواجهه با دو ساحت مطلوبیت - نامطلوب؛ تحلیلی قرآنی، رویکردی مدیریتی، اندیشه مدیریت راهبردی، ۲۴، صص ۵۵-۱۸.
- رعنایی‌کردشولی، حبیب‌الله؛ شکر، عبدالعلی؛ پورمولا، سیدمحمدهاشم؛ شهیدیان، زهراسادات (۱۳۹۲)، تبیین رفتارهای شهروندی سازمانی مبتنی بر آموزه‌های اسلامی، مدیریت اسلامی، ۸۶، صص ۸۲-۴۵.

- رفت، محسن؛ مسعودیان، مصطفی (۱۳۹۸)، رفتارشناسی رهبری اخلاق‌مدارانه امام علی (علیه‌السلام) در جنگ در پرتو آموزه‌های نهج‌البلاغه (مطالعه موردی، جنگ صفین)، پژوهش‌نامه علمی، ۱۹، صص ۹۷-۱۲۳.
- رفیعی، مجتبی؛ بهمنی، اکبر (۱۳۹۲)، شناسایی عوامل موثر بر رفتار سازمانی با رویکرد اسلامی، مدیریت سازمان های دولتی، ۵، صص ۱۱۷-۱۳۸.
- رمزگویان، غلامعلی؛ شبانی، علی (۱۳۸۲)، مدل انگیزشی منابع انسانی از دیدگاه اسلام، مدیریت فردا، ۳ و ۴، صص ۱۵۳-۱۶۴.
- رمضانی، محمدعلی؛ ایوبی، مریم (۱۳۹۵)، بررسی نقش و تأثیر اخلاق اسلامی کار بر فرهنگ سازمانی و سلامت اداری کارکنان پژوهشگاه صنعت نفت، پژوهش‌های اخلاقی، ۲۶، صص ۱۲۰-۱۰۳.
- رودساز، حبیب؛ بیشه، مجید (۱۳۹۲)، نقش معنویت اسلامی در بروز رفتار شهروندی سازمانی، مدیریت منابع در نیروی انتظامی، ۴، صص ۸۱-۱۰۴.
- رونقی، محمدحسین (۱۳۹۸)، رابطه اخلاق حرفه‌ای اسلامی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی بر سرمایه اجتماعی (نمونه پژوهش دانشگاه شیراز)، مدیریت اسلامی، ۱۰۸، صص ۱۸۴-۱۶۳.
- شریف‌زاده، حکیمه‌السادات؛ میرمحمدتبار، سیداحمد؛ سهرابی، مریم (۱۳۹۵)، فراتحلیلی بر مطالعات مربوط به اخلاق کار اسلامی، پژوهش‌های اخلاقی، ۶، صص ۹۵-۱۱۳.
- زارعی‌متین، حسن؛ حسن‌زاده، محمدصادق (۱۳۹۳)، نقش میانجی ارزش‌های کاری درونی در ارتباط بین ارزش‌های کاری بیرونی و رفتارهای ضدشهروند سازمانی با تأکید بر نگرش اسلامی، مدیریت در دانشگاه اسلامی، ۸، صص ۲۶۲-۲۴۳.
- زرنندی، سعید؛ معدنی، جواد (۱۳۹۵)، طراحی و تبیین مدل مطلوب فرهنگ سازمانی اسلامی برای مقابله با فساد اداری در سازمان‌ها، مطالعات رفتار سازمانی، ۵، صص ۱۱۱۷-۸۵.
- زرنگاریان، یوسف؛ عزیزی، جواد (۱۳۹۸)، تأثیر هوش معنوی اسلامی و اخلاق کار اسلامی بر تعهد سازمانی و قصد ترک شغل کارکنان (مطالعه موردی سازمان فرهنگ و ارشاد اسلامی)، مدیریت اسلامی، ۱۰۷، صص ۱۴۷-۱۲۵.
- ساده، احسان (۱۳۹۶)، مدل‌سازی ساختاری تفسیری نقش تعهد به ارزش‌های اسلامی در بهبود اخلاق کسب‌وکار و مسئولیت‌های اجتماعی شرکتی (مورد مطالعه صنعت مواد غذایی)، پژوهش‌های اخلاقی، ۲۹، صص ۱۱۶-۸۹.
- ساده، احسان؛ امینی‌سابق، زین‌العابدین؛ نویری، علیرضا (۱۳۹۷)، سنجش نقش معنویت سازمانی مبتنی بر ارزش‌های اسلامی در ارتقای رفتار شهروندی سازمانی در صنعت تجهیزات پزشکی با روش دیمتل، پژوهش‌های اعتقادی کلامی، ۳۲، صص ۱۰۲-۸۳.

- سالاری، سمیه؛ نصرافهانی، علی (۱۳۸۸)، مقایسه رهبری خدمت‌گزار از دیدگاه نظریه‌پردازان غربی و امام علی (علیه‌السلام)، *مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی*، ۴۳، صص ۲۱۶-۲۰۰.
- سرمدی، محمدرضا (۱۳۹۵)، ارائه مدل علی اخلاق کار اسلامی و تعهد سازمانی با نقش واسطه‌ای عدالت سازمانی و ارزش‌های شغلی، *رهیافتی نو در مدیریت آموزشی*، ۷، صص ۷۴-۶۱.
- سفیدگری، سیما؛ عبدی، اعظم؛ احمدی‌زاده، مهرانوش (۱۳۹۵)، رابطه بین تعهد سازمانی و سبک زندگی اسلامی کارمندان بانک تجارت کرج، *مطالعات مدیریت و کارآفرینی*، ۹، صص ۴۵-۳۸.
- سلطانی، محمدرضا (۱۳۹۱)، تحلیل وضعیت و طراحی الگوی مطلوب فرهنگ سازمانی یکی از سازمان‌های نیروهای مسلح مبتنی بر مبانی دینی و ارزش‌های انقلاب اسلامی، *مدیریت اسلامی*، ۸۴، صص ۱۲۲-۹۹.
- سلطانی، محمدرضا (۱۳۹۲)، درآمدی بر شناسایی نیازهای انسان از دیدگاه قرآن با تأکید بر برتری نیازهای معنوی در سلسله‌مراتب نیازها، *مدیریت اسلامی*، ۸۶، صص ۴۴-۹.
- سلطانی، محمدرضا؛ محمدی، مهدی؛ عقیلی‌عطار، مهدی (۱۳۹۸)، بررسی رابطه تعمیق معنویت و عملکرد کارکنان سپاه، *مدیریت اسلامی*، ۱۰۷، صص ۶۸-۴۳.
- سلگی، غلامرضا (۱۳۹۲)، مآخذشناسی رهبری و مدیریت اسلامی، تهران، دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام‌حسین (علیه‌السلام).
- سلیمانی‌سروستانی، سجاده؛ آقاسی، سعید؛ زارع، محبوبه (۱۳۹۹)، بررسی تعارض سازمانی با رویکرد اسلامی، *پژوهش‌های جدید در مدیریت و حسابداری*، ۶۶، صص ۸۲-۶۹.
- سمیعی، روح‌الله؛ کوروش‌زاده، نسرین؛ محدث‌خالصی، سیدمحمدرضا (۱۳۹۶)، بررسی رابطه بین اخلاق اسلامی کار و فرهنگ سازمانی با رضایت شغلی کارکنان با توجه به نقش واسطه‌ای تعهد سازمانی در سازمان تأمین اجتماعی استان گلستان، *پژوهش‌های اخلاقی*، ۲۹، صص ۵-۲۸.
- سنجقی، محمدابراهیم؛ فرهی، علی؛ زین‌الدینی، مجید (۱۳۹۳)، شناخت ابعاد و عوامل رهبری تحول‌آفرین براساس سخنان امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، *مدیریت اسلامی*، ۸۸، صص ۱۲۲-۱۰۷.
- سندگل، مرتضی؛ بذرافشان‌مقدم، مجتبی؛ قندیلی، سیدجواد؛ حسین‌قلی‌زاده، رضوان (۱۳۹۴)، مدیریت تعارض در آثار مدیریتی مبتنی بر دیدگاه اسلام، *پژوهش‌نامه مدیریت تحول*، ۱۳، صص ۱۱۵-۹۵.
- سیادت‌پور، سیدعلی؛ مختاری، مرضیه (۱۳۸۷)، بررسی ویژگی‌های مدیران و مهم‌ترین راه‌کارهای اجرایی در ایجاد انگیزه و کارایی در کارکنان از دیدگاه امام علی (علیه‌السلام)، *علوم انسانی دانشگاه امام حسین (علیه‌السلام)*، سال هفدهم، ۷۶، ۱۶۸-۱۴۷.
- سیدقزیشی، ماریه؛ موسوی، سیدعبدالرحیم؛ سیفی، حسن (۱۳۹۶)، الگوی کاربردی کردن اخلاق اسلامی در سازمان‌های نظامی، *راهبرد دفاعی*، ۵۹، صص ۶۳-۳۱.

- شاکری‌نیا، ایرج؛ پوررضا، اسمعیل؛ محمدپور، مه‌ری (۱۳۸۹)، بررسی نظری و عملی مفهوم احسان در فرهنگ دینی و مقایسه آن با مفهوم تقابل در رفتار سازمانی، *علوم انسانی دانشگاه امام حسین (علیه‌السلام)*، سال هجدهم، ۸۱، ۱۰۶-۸۷.
- شامحمدی، مهدی؛ مفتاح، محمدهادی؛ شرف‌الدین، سیدحسین (۱۳۹۸)، مدیریت تعارض‌های اجتماعی از نظرگاه اسلام با تأکید بر روابط اجتماعی، *اسلام و علوم اجتماعی*، ۲۲، صص ۶۹-۴۷.
- شاه‌آبادی، محمدمهدی؛ زلفی، امین (۱۳۹۵)، شناسایی قابلیت‌های لازم برای رهبری در سازمان‌های ایمان‌محور؛ مورد مطالعه بسیج دانشجویی دانشگاه تهران، *اندیشه مدیریت راهبردی*، ۲۰، صص ۸۰-۴۱.
- شاه‌آبادی، محمدمهدی؛ عابدی‌جعفری، حسن (۱۳۹۰)، درآمدی بر روش بررسی ابعاد فرهنگ سازمانی با نگاهی به قرآن کریم، *روش‌شناسی علوم انسانی*، ۶۶، صص ۱۱۶-۹۷.
- شبان‌نیا، قاسم (۱۳۹۵)، شاخصه‌های مذاکره مطلوب اسلامی در حل و فصل منازعات سیاسی منطقه‌ای و بین‌المللی، *پژوهش‌های سیاست اسلامی*، ۹، صص ۱۱۴-۹۵.
- شبان‌نیا، قاسم (۱۳۹۵)، ضوابط فقهی حاکم بر مذاکرات دولت اسلامی با سایر دولت‌ها، *معرفت سیاسی*، ۱۶، صص ۲۴-۵.
- شجاعی، احمد؛ رحمانی، ناصر؛ بقال‌اصغری، پریسا (۱۳۹۷)، بررسی تأثیر تقوای الهی بر عدالت سازمانی مدیران (مورد مطالعه، کارکنان دانشگاه محقق اردبیلی)، *مدیریت در دانشگاه اسلامی*، ۱۶، صص ۳۲۶-۳۱۱.
- شعبانلو، کریم‌سعید؛ بهروزی، ناصر؛ شه‌نی‌یلاق، منیجه؛ صفایی‌مقدم، مسعود (۱۳۹۷)، بررسی تطبیقی نظریه هوش اخلاقی حضرت علی (علیه‌السلام) در نهج‌البلاغه با نظریه فضیلت‌های اخلاقی مشترک ادیان (دال‌سگارد، پیترسون و سلیگمن) و اصول هوش اخلاقی (لنیک و کیل)، *فرهنگ در دانشگاه اسلامی*، ۲۹، صص ۵۷۴-۵۴۷.
- شفیعی، عباس (۱۳۹۵)، تبیین عاطفه توحیدی در رهبری اسلامی و اعتبارسنجی آن، *مطالعات علوم اجتماعی*، ۴، صص ۷۱-۵۷.
- شکرانی، رضا؛ علامه، سیدم‌حسن؛ انجمنی، سمیه (۱۳۹۱)، مطالعه تطبیقی مهارت شنود مؤثر از منظر قرآن و حدیث و دانش مدیریت، *مدیریت اسلامی*، ۸۵، صص ۱۴۶-۱۳۱.
- شکرانی، رضا؛ نصرافهانی، علی؛ احمدی‌کوپایی، فاطمه‌سادات (۱۳۹۰)، نقد و بررسی سبک‌های «مدیریت تعارض» و شرایط استفاده از آن بر اساس سوره یوسف، *کتاب‌قیم*، ۳، صص ۱۱۰-۷۹.
- شیخه‌پور، زانبار؛ ابراهیمی، احمد؛ شیخه‌پور، محمد؛ زینالی، شبنم (۱۳۹۴)، بررسی رابطه اخلاق کاری اسلامی و فرسودگی شغلی مدرسان دانشگاه آزاد اسلامی و پیام نور، *مدیریت اسلامی*، ۹۰، صص ۲۴۱-۲۲۵.
- شیرزاد، علیرضا؛ کاویانی، محمد (۱۳۹۸)، شیوه‌های تقویت انگیزش رفتار مطلوب در آیات قرآن و روایات اسلامی، *اخلاق و حیاتی*، ۱۷، صص ۸۰-۵۹.

- صادقی، امیر؛ مشبکی اصفهانی، اصغر؛ کردنائیچ، اسدالله؛ خداداد حسینی، سیدحمید (۱۳۹۴)، فراروش پژوهش‌های مدیریت اسلامی در ایران (مورد مطالعه، مقاله‌های علمی - پژوهشی ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۴)، *فصلنامه مدیریت اسلامی*، دوره ۲۳، (۴)، صفحه ۱۰۱-۱۳۲.
- صادقی، امیر؛ مشبکی اصفهانی، اصغر؛ کردنائیچ، اسدالله؛ خداداد حسینی، سیدحمید (۱۳۹۶)، کاستی‌های روش‌شناسی مقاله‌های علمی - پژوهشی مدیریت اسلامی؛ آسیب‌شناسی فراروش، *روش‌شناسی علوم انسانی*، ۹۲، صفحه ۷-۴۴.
- صادقی مال‌امیری، منصور (۱۳۹۲)، طراحی مدل تحلیل رفتار مصرف‌کننده براساس آموزه‌های اسلام، *اندیشه مدیریت راهبردی*، ۱۳، صص ۱۵۶-۱۲۳.
- صباغیان، علی (۱۳۸۰)، بررسی ایجاد انگیزه از دیدگاه اسلام با تکیه بر نهج‌البلاغه، *پژوهش‌های مدیریت راهبردی*، ۲۴ و ۲۳، صص ۲۵۴-۲۳۴.
- صفری، یحیی؛ متین‌نژاد، فرشته؛ قاسمی، سمانه (۱۳۹۶)، ارزیابی تطبیقی جایگاه نظریه‌های انگیزشی مدیریت در گستره آیات الهی، *رهیافتی نو در مدیریت آموزشی*، ۲۹، صص ۱۳۰-۱۱۷.
- صنوبر، ناصر؛ عرب‌لوی مقدم، سعید (۱۳۹۱)، بررسی تأثیرات دین‌داری بر رفتار شهروندی سازمانی، *مدیریت دولتی (دانشگاه تهران)*، ۱۲، صص ۵۲-۳۵.
- صیادی‌تورانلو، حسین؛ تقفی، سپیده (۱۳۹۶)، پیامدهای اخلاق کار اسلامی، *مدیریت اسلامی*، ۱۰۱، صص ۲۰۲-۱۷۵.
- طهماسب‌کاظمی، بهروز؛ بصیرنیا، غلامرضا؛ طهماسب‌کاظمی، لیلا (۱۳۹۳)، تبیین الگوی رهبری در مدیریت راهبردی با تأکید بر ویژگی‌های ارائه‌شده در قرآن کریم، *مهندسی فرهنگی*، ۸۱، صص ۵۹-۳۵.
- ظهوریان‌بوترابی، میثم؛ مرتضوی، سعید؛ لگزریان، محمد؛ فراخی، محمدمهدی (۱۳۹۷)، شناسایی مؤلفه‌های فرهنگ سازمانی جهادی با تکیه بر تجربه مدیران جهاد سازندگی، *مدیریت اسلامی*، ۱۰۲، صص ۱۸۶-۱۵۲.
- عابدی‌جعفری، حسن (۱۳۸۹)، کتاب‌شناسی مدیریت و رهبری در اسلام، تهران: علم و دانش.
- عابدی‌جعفری، حسن؛ ازگلی، محمد (۱۳۷۵)، مروری بر سیر تحقیقات مدیریت اسلامی در ایران، *مصبح*، ۱۹، صفحه ۱۰۰-۱۱۹.
- عابدی‌جعفری، حسن؛ بزرگ‌حداد، الهام (۱۳۹۴)، مروری بر مقاله‌های مدیریت اسلامی و مدل‌های آن، *پژوهش‌های نهج‌البلاغه*، ۴۷، صفحه ۶۱-۸۶.
- عبدالحمید، مهدی؛ محمدی، مهدی (۱۳۹۷)، ارائه الگوی ساختاری تفسیری رهبری جهادی مبتنی بر دیدگاه آیت الله خامنه‌ای در بستر نقد رهبری کوانتومی، *مدیریت در دانشگاه اسلامی*، ۱۵، صص ۷۰-۴۹.

- عرب، عباس؛ امین بیدختی، علی اکبر؛ مرادزاده، عبدالباسط؛ رستگار، عباس علی (۱۳۹۵)، بررسی روابط ساختاری بین اخلاق کاری اسلامی، تأمین نیازهای رشد، احساس انرژی و تمایل به ترک خدمت، *مدیریت اسلامی*، ۹۴، صص ۵۱-۸۴.
- عزتی، میترا؛ صالحی، منصوره (۱۳۹۳)، ارائه الگوی مفهومی مفروضات بنیادین فرهنگ سازمانی اسلامی، *علوم تربیتی از دیدگاه اسلام*، ۳، صص ۱۵۴-۱۳۱.
- عزیزآبادی، ابوالفضل؛ مرتضوی، سعید؛ انصاری اول، محمدعلی؛ رحیم‌نیا، فریبرز (۱۳۹۵)، مدخلی بر ویژگی‌های رهبری اخلاقی در نهج‌البلاغه، *مدیریت اسلامی*، ۹۷، صص ۴۱-۱۱.
- عسکری، مه‌ری؛ فروغی ابری، اصغر؛ فیاض‌انوش، ابوالحسن (۱۳۹۸)، تبیین سبک رهبری معنوی شهید خرازی و ارتباط آن با سلامت سازمانی در لشکر ۱۴ امام حسین (علیه‌السلام) در دوران دفاع مقدس (۶۷-۱۳۵۹)، *پژوهش‌های تاریخی*، ۴۳، صص ۳۳-۱۷.
- عسکری‌وزیری، علی؛ زارعی‌متین، حسن؛ امیری، علی‌نقی (۱۳۹۱)، ارائه الگوی مؤلفه‌های فرهنگ سازمانی با رویکرد اسلامی و مبتنی بر نهج‌البلاغه، *مدیریت در دانشگاه اسلامی*، ۳، صص ۴۲۲-۴۰۱.
- عسگری، ناصر؛ نیکوکار، غلامحسین؛ امینی، محمد (۱۳۹۳)، بررسی رابطه اخلاق اسلامی و رفتار شهروندی سازمانی، *مدیریت اسلامی*، ۸۸، صص ۱۴۰-۱۲۳.
- عطاران، جواد؛ الوانی، سیدمهدی؛ امیری، علی‌نقی؛ شوشتری، مرضیه (۱۳۹۶)، تبیین مؤلفه‌های فرهنگ سازمانی اسلامی در پرتو اصول عقاید برگرفته از آیات قرآن کریم، *مدیریت در دانشگاه اسلامی*، ۱۳، صص ۲۸-۳.
- عطافر، علی؛ امیری، زینب؛ کاظمی، علی؛ امیری، یدالله (۱۳۹۲)، تأثیر رهبری معنوی اسلامی بر عملکرد سازمانی مورد مطالعه شرکت گاز استان لرستان، *مدیریت اسلامی*، ۸۶، صص ۲۴۰-۲۱۹.
- عطائی، امیرمسعود؛ علامه، سیدمحسن؛ صفری، علی؛ طیب‌نیا، محمدصالح (۱۳۹۹)، طراحی الگوی خودرهبری از دیدگاه قرآن کریم، *مدیریت اسلامی*، ۱۱۰، صص ۱۲۳-۹۷.
- عظیمی، حسین؛ شاکرمی، نبی‌الله؛ اوتق، فاطمه (۱۳۹۶)، بررسی اثر سبک زندگی اسلامی بر نگرش شغلی کارکنان، *مدیریت اسلامی*، ۱۰۱، صص ۱۷۴-۱۵۱.
- علامه، سیدمحسن؛ آقایی، مهدی (۱۳۹۴)، تحلیل تأثیر اخلاق اسلامی کار بر تنش شغلی و رضایت شغلی، *مدیریت اسلامی*، ۹۳، صص ۱۷۴-۱۵۵.
- علامه، سیدمحسن؛ بوستانی، حمیدرضا (۱۳۹۳)، بررسی رابطه عدالت سازمانی ادراک‌شده مبتنی بر آموزه‌های نهج‌البلاغه با رفتار شهروندی سازمانی، *مدیریت اسلامی*، سال بیست و دوم، ۲، ۲۰۵-۱۸۵.
- علوی، سیدعلی؛ اعتصامی، سیدمحمدکاظم (۱۳۸۸)، بررسی عوامل مؤثر بر انگیزه توفیق‌طلبی از دیدگاه آموزه‌های دینی، *اندیشه مدیریت راهبردی*، ۶، صص ۱۰۰-۷۵.

- علی‌پور، عثمان؛ عزیزی، بیستون (۱۳۹۵)، بررسی رابطه بین اخلاق کاری اسلامی با رضایت شغلی، تعهد سازمانی و نیت ترک خدمت در کارشناسان وزارت ورزش و جوانان ایران، *مدیریت ورزشی*، ۳۴، صص ۶۹۳-۶۸۱.
- غفاری، رحمان؛ رستم‌نیا، یحیی (۱۳۹۶)، الگوی اثرگذاری رهبری معنوی و انگیزش مبتنی بر معنویت بر عملکرد سازمانی، *مدیریت اسلامی*، ۹۸، صص ۱۷۴-۱۴۳.
- غیورباغبانی، سیدمرتضی؛ بهبودی، امید؛ رضانی، مهدی؛ پورنگ، علی (۱۳۹۷)، بررسی رابطه هوش معنوی و رفتار شهروندی سازمانی؛ تحلیل نقش سابقه خدمت (مطالعه موردی، حرم مطهر امام رضا(علیه‌السلام))، *فرهنگ رضوی*، ۲۳، صص ۴۲-۹.
- فدایی عراقی، غلامرضا (۱۳۷۷)، پاره‌ای از ویژگی‌های فردی و جمعی کارکنان و مدیران نقش آن در رهبری سازمان از نظر اسلام و دیگران، *دانش مدیریت*، ۴۲ و ۴۱، صص ۱۲۶-۹۲.
- فرقانی، یونس؛ پرکان، حسین؛ ابراهیمی، رقیه (۱۳۹۸)، تبیین دلالت‌های حسن‌ظن در سازمان با توجه به آموزه‌های اسلامی، *اسلام و مطالعات اجتماعی*، ۲۶، صص ۸۹-۶۶.
- فروزنده، لطف‌الله؛ حسینی، میرزاحسن؛ ترکمنی، محمد (۱۳۹۱)، بررسی تطبیقی سبک‌های رهبری موجود دنیا با سبک رهبری امام خمینی(ره) بر مبنای رشد و تعالی انسان، *مدیریت در دانشگاه اسلامی*، ۲، صص ۲۹۴-۲۷۳.
- فروزنده، لطف‌الله؛ کوثری، سحر؛ فرقانی، علی (۱۳۸۹)، ارائه راهبردهای ارتباطی از دیدگاه قرآن، *مدیریت فردا*، ۲۳، صص ۹۴-۷۷.
- فروزنده‌جوئقانی، ریحانه؛ توکلی، عبدالله (۱۳۹۷)، بررسی و تحلیل لبه تاریک رفتارهای سازمانی از دیدگاه امیرالمؤمنین(علیه‌السلام)، *مدیریت در دانشگاه اسلامی*، ۱۶، صص ۳۱۰-۲۹۳.
- فروزنده‌دهکردی، لطف‌الله؛ شخصیان، فاطمه؛ حسینی، فرزانه (۱۳۹۱)، شناسایی آموزه‌های دینی مؤثر بر شکل‌گیری رهبری تحول‌گرای موثق - ATL - براساس مطالعه تطبیقی متون اسلامی و غربی با استفاده از تکنیک دلفی فازی، *پژوهش‌های مدیریت عمومی*، ۱۸، صص ۱۳۴-۱۰۹.
- فراهی‌نژاد، محسن؛ خانی، فاطمه (۱۳۹۷)، مطالعه مؤلفه‌های هوش اخلاقی در پرتو اندیشه‌های امام علی(علیه‌السلام) در نهج‌البلاغه، *پژوهش‌نامه نهج‌البلاغه*، ۲۴، صص ۷۰-۵۱.
- فرهی‌پورزنجان، برزو؛ سنجقی، محمدابراهیم؛ سلطانی، محمدرضا (۱۳۸۹)، طراحی الگوی شناخت و سنجش فرهنگ سازمانی سپاه با رویکرد اسلامی، *مدیریت اسلامی*، ۷۹، صص ۱۳۴-۹۷.
- فضایلی، احمد؛ شمشیری، علی (۱۳۹۲)، ارائه چارچوب مفهومی مدل فرهنگ سازمانی فقه‌محور، ولایت‌مدار و مبتنی بر کرامت انسانی در سازمان‌های نظارتی، *آفاق امنیت*، ۱۸، صص ۶۶-۳۵.
- فولادیان، احمد (۱۳۹۲)، بررسی رابطه میزان دین‌داری و تعهد سازمانی در بین کارکنان دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد، *فقه و تاریخ تمدن*، ۳۶، صص ۱۶۰-۱۳۵.

- فهیم، مریم؛ جلالی نائینی، سیدغلامرضا؛ بنیادی نائینی، علی (۱۳۹۲)، تحلیل و رتبه‌بندی وضعیت فرهنگ سازمانی و بهره‌وری فردی کارکنان منطبق با شرایط بومی - اسلامی، *مدیریت فردا*، ۳۷، صص ۳۷-۵۰.
- قاسم‌زاده‌علیشاهی، ابوالفضل؛ حیدری‌زاده، زهرا؛ حسینی، محمد (۱۳۹۵)، بررسی پیشایندها و پیامدهای اخلاق کار اسلامی، *مدیریت در دانشگاه اسلامی*، ۱۲، صص ۴۴۳-۴۶۰.
- قاسمی، حمیدرضا؛ ایمانی‌مقدم، مهدی؛ سریرپناه، حسین (۱۳۹۶)، مفهوم‌سازی تقوای سازمانی از دیدگاه اسلام، *مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی*، ۷۰، صص ۸۰-۶۳.
- قاسمی‌زاد، علیرضا؛ سلامی، نازنین (۱۳۹۸)، چارچوب مناسب برای سنجش معنویت محیط کار براساس آموزه‌های ایرانی و اسلامی در مراکز آموزش عالی، *رهیافتی نو در مدیریت آموزشی*، ۳۸، صص ۱۷۸-۱۵۵.
- قاسمی‌شوب، محمد؛ شاهرودی، محمدرضا؛ ایازی، سیدمحمدعلی (۱۳۹۹)، مذاکره سیاسی در سیره پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم)؛ اصول و اهداف (مطالعه موردی، صلح حدیبیه)، *پژوهش‌نامه تاریخ تمدن اسلامی*، ۲۰، صص ۳۲-۷.
- قاسمی‌نژاد، یاسر؛ زینلی، محمدرضا (۱۳۹۵)، بررسی عوامل مؤثر بر فرهنگ خودکنترلی با رویکرد اسلامی در یک دانشگاه نظامی، *مدیریت اسلامی*، ۹۵، صص ۲۴۲-۲۱۷.
- قائدعلی، حمیدرضا؛ مشرف‌جوادی، محمدحسین (۱۳۹۳)، فرهنگ سازمانی حاصل از مدیریت جهادی (مطالعه موردی جهاد سازندگی در دفاع مقدس)، *مهندسی فرهنگی*، ۷۹، صص ۷۸-۶۲.
- قرایی‌آشتیانی، محمدرضا؛ پورصادق، ناصر (۱۳۹۸)، بررسی نقش و تأثیر فرهنگ سازمانی بر مدیریت جهادی با تأکید بر دیدگاه حضرت آیت‌الله‌العظمی امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، *مطالعات بین‌رشته‌ای دانش راهبردی*، ۳۷، صص ۴۲-۷.
- قربانی‌چوبقلو، صمد؛ صادقی‌عمروآبادی، بهروز (۱۳۹۰)، اثرات اخلاق اسلامی بر فاکتورهای شغلی مبتنی‌بر مهندسی فرهنگی رفتار شهروندی سازمانی، *مهندسی فرهنگی*، ۶۱، صص ۴۷-۲۹.
- قشقایی‌زاده، نصرالله؛ محمدی، بهزاد؛ مسعودیان، پریسا (۱۳۹۲)، ارائه الگوی نظری سلامت سازمانی دانشگاه بر مبنای آموزه‌های دین اسلام، *مدیریت در دانشگاه اسلامی*، ۵، صص ۱۷۳-۱۵۷.
- قلانودی، حسن؛ امراهی، اکبر (۱۳۹۱)، بررسی رابطه بین کیفیت زندگی کاری و ابعاد شناختی توانمندسازی در دانشگاه با رویکرد اسلامی، *مدیریت در دانشگاه اسلامی*، ۳، صص ۴۶۴-۴۴۷.
- قلی‌پور، آرین (۱۳۸۶)، *مدیریت رفتار سازمانی (سطح فرد)*، تهران: سمت.
- قلی‌پور، آرین؛ سعیدی‌نژاد، مجید؛ حسینی‌پور، حکیمه (۱۳۹۱)، بررسی تأثیر روزه ماه مبارک رمضان بر بروز رفتار شهروندی سازمانی، *مدیریت اسلامی*، ۸۵، صص ۷۴-۵۵.
- قنبری، سیروس؛ کریمی، ایمان (۱۳۹۵)، مؤلفه‌های هوش معنوی در نهج‌البلاغه، *پژوهش‌نامه نهج‌البلاغه*، ۱۳، صص ۱۲۰-۹۹.

- کامفیروزی، محمدحسن؛ بنیادی‌نائینی، علی؛ مهری، رضا (۱۳۹۴)، بررسی تأثیر معنویت بر ابعاد مختلف فردی در سازمان مبتنی بر نظریات شهید مطهری، *مدیریت اسلامی*، ۹۱، صص ۸۲-۶۷.
- کاویانی، محمد؛ کریمی، محمدرضا (۱۳۹۰)، منابع انگیزش اخلاقی با رویکرد تطبیقی بین دیدگاه علامه طباطبایی و مازلو، *مطالعات اسلام و روان‌شناسی*، ۹، صص ۱۰۴-۷۹.
- کاویانی‌ارانی، محمد (۱۳۹۲)، رویکردی جامع به مباحث انگیزش از دیدگاه قرآن، *مطالعات اسلام و روان‌شناسی*، ۱۳، صص ۹۴-۶۷.
- کردنائیج، اسدالله؛ خلیلی‌پالندی، فرشته (۱۳۹۷)، تأثیر فرهنگ ایثار و شهادت بر سرمایه اجتماعی با میانجی‌گری باورهای دینی، *مدیریت اسلامی*، ۱۰۴، صص ۵۸-۳۷.
- کریمی، محمدرضا؛ کاویانی، محمد؛ بوسلیکی، حسن (۱۳۹۹)، عوامل شناختی انگیزش اخلاقی قرآن کریم؛ مبتنی بر منبع انگیزش «نفی ناهماهنگی شناختی»، *روان‌شناسی و دین*، ۵۰، صص ۱۳۷-۱۲۳.
- کشاوری‌شکری، عباس؛ غفاری، زاهد؛ جمشیدی، مهدی (۱۳۹۱)، ماهیت رهبری امام خمینی (قدس‌السرّه‌الشریف) در نظریه علامه مطهری، *مطالعات انقلاب اسلامی*، ۲۹، صص ۷۶-۶۱.
- کشتکار، مهران؛ امینی، سیدجواد (۱۳۹۳)، الگوی مدیریت تعارض در سیره و بیانات حضرت امام (ره) و مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، *بهبود مدیریت*، سال هشتم، ۲۳، صص ۲۶-۵.
- گائینی، ابوالفضل (۱۳۸۴)، جامعه‌پذیری در سازمان با رویکرد اسلامی، *پژوهش‌های مدیریت راهبردی*، ۳۶، صص ۵۶-۴۱.
- گل‌پرور، محسن؛ نادی، محمدعلی (۱۳۹۴)، رابطه اخلاق کاری اسلامی، انصاف و علاقه به پول با رضایت شغلی معلمان، *رهیافتی نو در مدیریت آموزشی*، ۲۳، صص ۲۲-۱.
- گودرزی، غلامرضا؛ صلواتیان، سیاوش؛ حق‌وردی‌طاقانکی، میثم (۱۳۹۶)، الگوی رهبری شهید سیدمرتضی آوینی در فعالیت‌های رسانه‌ای، *مدیریت اسلامی*، ۱۰۱، صص ۱۲۱-۹۵.
- گوهری‌مقدم، ابودر؛ کیانی‌مجاهد، حامد (۱۳۹۸)، الگوی مذاکره در سیره نبوی، *دانش سیاسی*، ۲۹، صص ۲۴۲-۲۱۷.
- محمدنژادچاوشی، حبیب؛ خسروپناه، عبدالحسین؛ پورعزت، علی‌اصغر (۱۳۹۴)، سازمان عادل (واکاوای عدالت سازمانی در پرتو قرآن و روایات)، *مدیریت در دانشگاه اسلامی*، ۱۰، صص ۱۶۶-۱۴۷.
- محمدی، ابوالفضل؛ حجازی‌فر، سعید؛ قاسمی‌نژاد، یاسر (۱۳۹۵)، باورهای مؤثر در هدایت و کنترل رفتارهای سازمانی از دیدگاه آیات منتخب قرآن کریم، *مدیریت اسلامی*، سال بیست و چهارم، صص ۱۵۸-۱۳۱.
- محمدی، دکتر؛ مزورعی، حسین (۱۳۸۵)، تحلیل متون مدیریت اسلامی پیرامون انگیزش از منظر اسلام، *علوم انسانی دانشگاه امام حسین (علیه‌السلام)*، سال پانزدهم، ۶۵، صص ۱۷۲-۱۲۱.

- محمدی، قدرت‌الله؛ سلیمی، قاسم؛ محمدی، مهدی (۱۳۹۷)، فراترکیب پژوهش‌های انجام‌شده در زمینه سیاست اخلاقی مدیران از منظر آموزه‌های اسلامی، *مدیریت فرهنگ سازمانی*، ۴۹، صص ۷۴۹-۷۲۵.
- مختاری‌پور، مرضیه؛ سیادت، سیدعلی (۱۳۸۸)، بررسی مقایسه‌ای ابعاد هوش اخلاقی از دیدگاه دانشمندان با قرآن کریم و ائمه معصومین (علیهم‌السلام)، *مطالعات اسلام و روان‌شناسی*، ۴، صص ۹۷-۱۱۸.
- مرادی، مرتضی؛ احمدی، علی‌اکبر؛ دارابی، محمدرضا (۱۳۸۹)، نقش هوش هیجانی و هوش معنوی در رهبری حضرت امام خمینی (ره)، آیا رهبری حضرت امام (ره) مبدأ الهی داشته است؟ *مدیریت اسلامی*، ۸۱، صص ۷-۳۶.
- مرادی، مرتضی؛ حکیمی، ایمان (۱۳۹۷)، بررسی تأثیر ارزش‌های اسلامی بر رفتار شهروندی سازمانی با نقش روابط رهبر - عضو و تعهد سازمانی، *مدیریت اسلامی*، ۱۰۵، صص ۱۸۲-۱۵۹.
- مرتضوی، مهدی؛ زارع‌پور نصیرآبادی، فضل‌الله (۱۳۹۱)، فرهنگ سازمانی جهادی؛ عامل کلیدی مدیریت جهادی، *مهندسی فرهنگی*، ۷۲ و ۷۱، صص ۱۱۴-۱۰۰.
- مردمی، ابوالقاسم (۱۳۸۸)، در جست‌وجوی مدل رفتاری در دعای مکارم الاخلاق، *مدیریت اسلامی*، ۷۶، صص ۷۹-۸۸.
- مردمی، ابوالقاسم (۱۳۸۹)، نقد و بررسی کتاب «رفتار سازمانی در نگاه مدیریت اسلامی»، *پاسداری فرهنگی انقلاب اسلامی*، ۱، صص ۱۵۱-۱۳۳.
- مرزوقی، رحمت‌الله؛ ترک‌زاده، جعفر؛ پیروی‌نژاد، زینب (۱۳۹۴)، تدوین و اعتباریابی الگوی رهبری معنوی اسلامی در سازمان از منظر نهج‌البلاغه، *پژوهش‌نامه نهج‌البلاغه*، ۱۲، صص ۷۰-۴۳.
- مزینی، امیرحسین؛ مرادحاصل، نیلوفر (۱۳۹۵)، ارزیابی قابلیت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات در تأمین الزامات اخلاقی فضای کسب‌وکار (با رویکرد اسلامی)، *پژوهش‌نامه اخلاق*، سال نهم ۱۱۴-۸۹.
- مسعودی، عصمت؛ میرزایی، فرشته (۱۳۸۸)، بررسی تعارض از منظر مکتب اسلام و تئوری‌های مدیریت، *اندیشه مدیریت راهبردی*، ۳، ۱، صص ۱۶۴-۱۳۳.
- مشایخی‌پور، محمدعلی (۱۳۹۰)، مبانی اخلاق کار از دیدگاه امام علی (علیه‌السلام)، *مدیریت اسلامی*، ۸۲، صص ۳۷-۶۶.
- مشایخی‌پور، محمدعلی؛ حسنی، سیدجعفر؛ سالمی، حسین (۱۳۹۲)، زمینه‌های رشد و تقویت اخلاق پاسداری از دیدگاه آیات و روایات، *مدیریت اسلامی*، ۸۷، صص ۹۸-۵۷.
- مشبکی‌اصفهانی، اصغر؛ وحدتی، حجت؛ موسوی، سیدعبدالرضا (۱۳۹۱)، احساس مثبت نسبت به کار و تعهد کاری، پل ارتباطی میان اخلاق کار اسلامی و عملکرد وظیفه‌ای؛ مورد کاوی؛ دانشگاه‌های دولتی، *پژوهش‌نامه مدیریت اجرایی*، ۴۵، صص ۱۳۰-۱۱۱.

- مشرف‌جوادی، محمدحسین؛ ابوطالبی، محمدمهدی (۱۳۹۰)، بررسی شاخص‌های عدالت سازمانی در نهج‌البلاغه با تأکید بر فرمان امام علی (علیه‌السلام) به مالک اشتر، *مدیریت اسلامی*، ۸۲، صص ۳۶-۱۱.
- مصباح‌یزدی، محمدتقی (۱۳۹۱)، *پیش‌نیازهای مدیریت اسلامی: تحقیق و نگارش، غلامرضا متقی‌فر، قم: انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (قدس سره)*.
- معدنی، جواد؛ حسین‌پور، داود؛ یاری، معصومه (۱۳۹۵)، طراحی مدل فرهنگ جهادی مبتنی بر مبانی دینی و ارزش‌های انقلاب اسلامی در دانشگاه اسلامی (مورد مطالعه دانشگاه علامه طباطبایی (ره) تهران)، *مدیریت در دانشگاه اسلامی*، ۱۱، صص ۷۰-۴۹.
- معین‌الدین، محمود؛ نایب‌زاده، شهناز؛ دین‌پژوه، فاطمه (۱۳۹۴)، بررسی تأثیر ویژگی‌های منتخب فردی بر رفاه حسابداران حرفه‌ای و نقش میانجی اخلاق اسلامی و جو اخلاقی سازمان، *حسابداری مدیریت*، ۲۴، صص ۴۲-۲۵.
- معینی‌کیا، مهدی؛ غریب‌زاده، رامین؛ کاظمی، سلیم؛ غریب‌زاده، شیما (۱۳۹۸)، تحلیل رابطه بین معنویت در محیط کار و فساد اداری، نقش میانجی اخلاق حرفه‌ای، *اخلاق در علوم و فناوری*، ۵۱، صص ۹۸-۹۲.
- مقیمی، سیدمحمد (۱۳۹۰)، طراحی و تبیین الگوی مدیریت تضاد بر مبنای اندیشه‌های امام خمینی (ره)، *مدیریت اسلامی*، سال نوزدهم، ۱، ۱۰۲-۶۷.
- ملکی‌مین‌باش‌رزگاه، مرتضی؛ باقری‌قره‌بلاغ، هوشمند؛ عین‌علی، محسن (۱۳۹۸)، تأملی بر نقش تعدیل‌گری اخلاق کار اسلامی و سرمایه روان‌شناختی در تأثیر نقش سرپرستی ظالمانه بر رفتارهای انحرافی کارکنان ادارات دولتی استان سمنان، *مدیریت اسلامی*، ۱۰۸، صص ۱۶۱-۱۴۱.
- منصورلک‌کوج، محمدهادی؛ ابراهیم‌زاده‌دستجردی، رضا؛ ماهرانی‌برزانی، مجید؛ قائدامینی‌هارونی، عباس (۱۳۹۶)، رابطه اخلاق کار اسلامی با نگرش نسبت به تغییر سازمانی در استانداری استان اصفهان، *مدیریت فرهنگی*، ۳۷، صص ۶۲-۴۹.
- منطقی، محسن (۱۳۹۹)، طراحی مدل مطالعه انسان‌شناختی اسلامی در مطالعات اجتماعی (با تأکید بر دانش رفتار سازمانی)، *اسلام و مطالعات اجتماعی*، ۲۹، صص ۲۲۱-۱۹۶.
- منطقی، محسن؛ پیروز، علی‌آقا؛ قوامی، سیدصمصام‌الدین؛ علی‌زاده، محمد (۱۳۹۸)، فهم رفتار سازمانی مبتنی بر فقه، *مدیریت فرهنگ سازمانی*، ۵۲، صص ۳۱۶-۲۹۹.
- منطقی، محسن؛ شریفی، احمدحسین (۱۳۹۷)، فرایند «اکتشاف» نظریه اخلاقی اسلام در موضوع «سکوت سازمانی»، *پژوهش‌نامه اخلاق*، ۴۲، صص ۵۴-۳۵.
- منوریان، عباس؛ محمدی‌فاتح، عمران؛ محمدی‌فاتح، علی‌اصغر (۱۳۹۷)، تأثیر اخلاق کار اسلامی بر عملکرد شغلی فرد با در نظر گرفتن نقش میانجی‌گری تعهد سازمانی و رضایت شغلی، *فراآیند مدیریت و توسعه*، ۱۰۳، صص ۸۲-۵۷.

- موحدی‌نیا، مهدی؛ مظهرقراملکی، علی؛ حسینی، سیدمحمد (۱۳۹۷)، اصول و قواعد بنیادین فقهی حاکم بر مذاکره، *پژوهش‌های فقهی*، ۳۴، صص ۶۰۶-۵۸۱.
- موسی‌زاده، زهره؛ حق‌خواه، منیر؛ سلطان‌زده‌پسیان، مریم (۱۳۹۵)، مقایسه عوامل مدیریتی مؤثر بر سکوت سازمانی از منظر علم مدیریت و دیدگاه اسلام، *تحقیقات بنیادین علوم انسانی*، ۴، صص ۱۷۰-۱۴۳.
- مهداد، علی؛ اسدی، علی؛ گل‌پرور، محسن (۱۳۹۵)، نقش تعدیل‌کنندگی باورهای مذهبی در رابطه استرس شغلی و سلامت عمومی پرستاران، *دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی*، ۶۴، صص ۲۵-۱۵.
- مهدوی‌راد، محمدعلی؛ صادقی، حسن (۱۳۹۳)، تحلیل تعامل علم و عمل در مدیریت اسلامی از دیدگاه قرآن و حدیث، *مدیریت اسلامی*، ۸۸، صص ۲۶۱-۲۳۵.
- مهدیه، امید؛ شرف، رهام؛ شجاعی، آزاده (۱۳۹۸)، بررسی تأثیر ارزش‌های اسلامی بر اخلاق حرفه‌ای پرستاران با نقش میانجی منشور اخلاقی سازمان، *اخلاق پزشکی*، ۴۴، صص ۱۶۳-۱۵۰.
- مهرابی، امیرحمزه (۱۳۸۷)، انگیزش در اسلام؛ مدل حلقه‌های متداخل، *مدیریت فرهنگ سازمانی*، ۱۷، صص ۶۲-۲۷.
- مهرابی، امیرحمزه (۱۳۸۷)، مبانی انگیزشی در اسلام، *انسان‌پژوهی دینی*، ۱۶، صص ۱۴۴-۱۱۹.
- مؤمنی، نونا؛ خائف‌الهی، احمدعلی؛ اکبریان، رضا؛ دانایی‌فرد، حسن (۱۳۹۰)، نقدی بر رویکرد رهبری در غرب براساس مبانی فکری علامه طباطبایی (ره)، *اندیشه مدیریت راهبردی*، ۱۰، صص ۱۵۰-۱۲۳.
- میردریگوندی، رحیم (۱۳۹۰)، هوش هیجانی؛ پیشینه و رویکردها از نگاه دین و روان‌شناسی، *روان‌شناسی و دین*، ۱۵، صص ۱۲۴-۹۷.
- میرزائف، عبداله‌اشم (۱۳۹۲)، منبع‌شناسی مدیریت اسلامی، قرآن و علم، شماره ۱۲، ۱۴۵-۱۵۸.
- میرزایی، محمد (۱۳۹۴)، قدرت نرم و منابع آن در آینه آیات قرآن، *آموزه‌های قرآنی*، ۲۱، صص ۷۸-۵۵.
- مینائی، حامد؛ حسنی، محمد؛ قاسم‌زاده‌علیشاهی، ابوالفضل؛ حیدری‌زاده، زهرا (۱۳۹۵)، بررسی رابطه علی بین اخلاق کار اسلامی و خلاقیت، با توجه به اثرات میانجی توانمندسازی روان‌شناختی و احساس انرژی، *فرهنگ در دانشگاه اسلامی*، ۲۱، صص ۵۶۴-۵۴۵.
- نجاری، رضا (۱۳۹۶)، مبانی مدیریت اسلامی، تهران: انتشارات دانشگاه پیام‌نور.
- نجفیان، مهدی؛ علوی، سیدحمیدرضا (۱۳۸۹)، مدیریت تعارض در سیره عملی حضرت علی (علیه‌السلام) از منظر نهج‌البلاغه، *مطالعات اسلامی در تعلیم و تربیت*، سال اول، ۲، صص ۷۰-۴۵.
- نجفی‌کلیانی، وحید؛ دامغانیان، حسین؛ لطیفی، میثم؛ رستگار، عباس‌علی (۱۳۹۹)، تبیین مفهوم اشتیاق کارکنان در پرتو رهنمودهای قرآنی، *مدیریت در دانشگاه اسلامی*، ۱۹، صص ۴۸-۲۵.
- نصراصفهانی، علی؛ حاجیان، طالب؛ کریمی، مهدی؛ رضوانی، سیدمرتضی (۱۳۹۱)، بررسی تحمل و مدارا در رهبری سازمان با تکیه بر دیدگاه نهج‌البلاغه، *مدیریت اسلامی*، ۸۵، صص ۱۳۰-۱۱۳.

- نصراصفهانی، علی؛ ربانی، مصطفی؛ فرخی، مجتبی؛ امیری، زینب (۱۳۹۴)، تأثیر ایمان دینی بر رفتار شهروندی سازمانی (مورد مطالعه، سازمان خدماتی در شمال شرق تهران)، *مدیریت اسلامی*، ۹۰، صص ۲۰۲-۱۸۳.
- نصراصفهانی، علی؛ فرخی، مجتبی؛ امیری، زینب (۱۳۹۱)، تأثیر سیرت نیکوی مدیران بر شادی کارکنان براساس آموزه‌های اسلامی، *مدیریت اسلامی*، ۸۴، صص ۸۰-۶۱.
- نصراصفهانی، علی؛ فرخی، مجتبی؛ امیری، زینب (۱۳۹۵)، تأثیر معنویت اسلامی بر رفتار شهروندی سازمانی و تعیین نقش میانجی هویت سازمانی (مورد مطالعه، دبیران ورزش مقطع متوسطه شهر اصفهان)، *مطالعات مدیریت ورزشی*، ۳۷، صص ۲۰۰-۱۸۱.
- نقوی، سیدعلی؛ اسعدی، میرمحمد؛ میرغفوری، سیدحسین‌الله (۱۳۹۴)، الگوی معنویت سازمانی در آموزش عالی مبتنی بر آموزه‌های اسلامی، *مدیریت اسلامی*، ۹۱، صص ۱۷۷-۱۴۵.
- نقی‌پورفر، ولی‌الله (۱۳۸۲)، *مجموعه مباحثی از مدیریت در اسلام*، تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات مدیریت اسلامی.
- نقی‌پورفر، ولی‌الله؛ جعفرپور، محمود (۱۳۸۹)، مطالعه تطبیقی شاخص‌های تأثیرگذار بر تحقق عدالت مرادده‌ای در سازمان مقایسه دو دیدگاه مدیریت اسلامی و مدیریت غربی، *مدیریت اسلامی*، ۸۱، صص ۸۶-۳۷.
- نوده‌ئی، داود؛ اسماعیلی، معصومه؛ خندان، علی‌اصغر؛ احمدی‌نوده، خدابخش (۱۳۹۵)، نقد و بررسی انگیزش ذاتی براساس مبانی انسان‌شناسی اسلامی، *پژوهش‌های مشاوره*، ۶۰، صص ۱۵۰-۱۱۷.
- نوری، نجیب‌الله (۱۳۹۶)، عوامل و ساختار انگیزش رفتار انسان در اندیشه علامه طباطبائی، *روان‌شناسی و دین*، ۴۰، صص ۲۲-۵.
- نیک‌پور، امین؛ پوررشیدی، رستم؛ نویری‌آیدیشه، سمیه (۱۳۹۳)، تبیین مبانی رفتار سازمانی در سیره نبی‌اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم)، *مدیریت در دانشگاه اسلامی*، ۸، صص ۲۲۲-۱۹۹.
- نیک‌نام‌جو، منصور؛ اردکانی، محمدشاکر؛ غفوری‌چرخایی، حسین (۱۳۹۶)، تحلیل تأثیر اخلاق کار اسلامی و ادراک از عدالت سازمانی بر رفتار شهروندی، *مدیریت اسلامی*، ۹۹، صص ۱۶۳-۱۳۹.
- واحداسرمی، محمدجواد؛ مرادزاده، عبدالباسط؛ یعقوبی، نورمحمد (۱۳۹۴)، نقش میانجی احساس انرژی در رابطه بین اخلاق کاری اسلامی و تمایل به ترک خدمت، *پژوهش‌های مدیریت عمومی*، ۲۸، صص ۵۶-۳۳.
- وجدانی، فاطمه (۱۳۹۵)، تدوین الگوی منابع انگیزش اخلاقی در قرآن (براساس تفسیر المیزان)، *علوم تربیتی از دیدگاه اسلام*، ۷، صص ۵-۲۰.
- وکیلی، هادی؛ ملکی، ملیحه (۱۳۹۳)، انسان خودساخته و انسان خودشکوفا در آرای امام خمینی و آبراهام مزلو، *پژوهش‌نامه عرفان*، ۱۰، صص ۱۶۰-۱۳۵.
- ولیخانی، ماشاءالله؛ کریم‌پور، جلیل (۱۳۹۱)، تدوین الگوی فرهنگ اسلامی سازمانی، *مهندسی فرهنگی*، ۶۶ و ۶۵، صص ۱۸۹-۱۶۲.

- ویسه، صیدمهدی؛ تابان، محمد؛ علی کرمی، سجاد (۱۳۹۷)، طراحی الگوی رهبری خدمت‌گزار با رویکرد اسلامی در آموزش عالی (مورد مطالعه، دانشگاه ایلام)، *مدیریت در دانشگاه اسلامی*، ۱۵، صص ۲۷-۴۸.
- هادوی‌نژاد، مصطفی؛ حسینی، محبوبه (۱۳۹۲)، بررسی قابلیت پیشگویی‌کنندگی جهت‌گیری مذهبی اسلامی در مقایسه با معنویت سازمانی در سطح فرد در ارتباط با رفتارهای شهروندی سازمانی، *چشم‌انداز مدیریت دولتی*، ۱۶، صص ۱۵۹-۱۳۹.
- هادوی‌نژاد، مصطفی؛ دانایی‌فرد، حسن؛ آذر، عادل؛ خائف‌الهی، احمد (۱۳۸۹)، کارش فرایند رفتارهای منافقانه در ارتباطات بین فردی در سازمان با استفاده از نظریه داده‌بنیاد، *اندیشه مدیریت راهبردی*، ۷، صص ۱۳۰-۸۱.
- هادوی‌نژاد، مصطفی؛ نقی‌پورفر، ولی‌الله؛ دانایی‌فرد، حسن (۱۳۹۰)، پیش‌فرض‌ها و ارزش‌های فرهنگ سازمانی اسلامی، پژوهشی در چارچوب مدل فرهنگ سازمانی شاین، *راهبردهای بازرگانی*، ۱۷، صص ۹۳-۱۲۰.
- هدایتی، علی‌اصغر؛ برجعلی‌زاده، راضیه؛ الله‌بداشتی، ندا (۱۳۹۰)، اخلاق حرفه‌ای در آموزه‌های دینی، *تاریخ پزشکی*، ۸، صص ۳۷-۶۴.
- یادگاری، رضا؛ رحمانی، کمال‌الدین؛ مدرس‌خیابانی، فرزین (۱۳۹۷)، بررسی رابطه اخلاق کار اسلامی با تعهد سازمانی کارکنان و تأثیر آن بر ابعاد عملکردی خوشه‌های صنعتی (مطالعه موردی، خوشه صنعتی نفت، گاز و پتروشیمی استان مرکزی)، *پژوهش‌های اخلاقی*، ۳۴، صص ۳۳۰-۳۱۵.
- یزدخواستی، بهجت؛ عزتی، مهدی (۱۳۹۳)، تحلیل تطبیقی نظریه اقتدار کارزماتیک ویر یا نقش رهبری امام خمینی (قدس سره) در انقلاب اسلامی ایران، *مطالعات انقلاب اسلامی*، ۳۸، صص ۱۵۸-۱۴۱.
- یعقوبی، ابوالقاسم؛ عروتی‌موفق، اکبر؛ دلفان‌بیرانوند، آرزو (۱۳۹۸)، مبنا و ابعاد هوش اخلاقی براساس فرهنگ نهج البلاغه، یک بررسی تطبیقی، *پژوهش‌نامه نهج‌البلاغه*، ۲۸، صص ۲۱-۱.
- Arksey H, O'Malley L (2005), Scoping Studies, towards a methodological framework, *International J Social Res Methodol, Theory & Praticce*, 8, 19-32.
- Levac D, Colquhoun H, O'Brien KK (2010), Scoping studies, advancing the methodology, *Implement Sci*, 5:69.
- Mays S, Arksey H, O'Malley L (2005), Scoping Studies, towards a methodological framework, *International J Social Res Methodol, Theory & Praticce* 8, 5.
- Ott, J, Steven, Parkes, Sandra J, & Richard B, Simpson (2008), *Classic Readings in Organizational Behavior*, Thomson/Wadsworth.
- Robbins, Stephen P, & Timothy A, Judge (2017), *Organizational Behavior*, Pearson
- Taylor J, Pagliari C (2018), Comprehensive scoping review of health research using social media data *BMJ Open*, 8, e022931, doi 10, 1136/bmjopen-2018-022931

أبحاث إدارة السلوك التنظيمي بمنهج إسلامي: مراجعة المجال

ميكائيل نوروزي^١ | علي رضا شبتساريان^٢ | سيد مهدي سيد طباطبائي^٣

الملخص

جعلت المكانة المركزية للإنسان في المنظمة مجال دراسة السلوك التنظيمي من أولى مجالات الاهتمام في دراسات التنظيم والإدارة، وكمجال رئيسي وأساسي، فقد كان دائماً محور تركيز الباحثين. نظراً لتأثير الافتراضات الأنثروبولوجية على محتوى دراسات السلوك التنظيمي، جنباً إلى جنب مع تطور المناهج الإسلامية في الدراسات الإدارية، فقد تم أيضاً استخدام الآراء الإسلامية في أبحاث السلوك التنظيمي وتفضيلها من قبل الباحثين، وكانت نتيجتها قدراً كبيراً من البحث في هذا المجال. بناءً على ذلك، فإن الهدف من هذا البحث هو تحديد المناهج والاتجاهات في البحث الذي يتم إجراؤه في هذا المجال في مجال المجتمع العلمي في جمهورية إيران الإسلامية. تتضمن منهجية البحث مراجعة المجال المختار والأبحاث المدروسة لجميع مقالات البحث العلمي المنشورة حتى وقت إجراء البحث، وبعد تنقيح المعلومات تمت مراجعة ٢٧٩ مقالة. تظهر النتائج أن الاتجاه التصاعدي في نشر الأبحاث في هذا المجال - الذي بدأ في أوائل السبعينيات - وصل إلى ذروته في عام ٢٠١٥ بنشر ٣٩ مقالة، وللأسف، تراجع هذا الاتجاه مرة أخرى. كذلك، ووفقاً لنتائج البحث، كان المنهج الأكثر انتشاراً في هذا البحث هو المنهج النوعي بنسبة ٦٢٪ من إجمالي البحث، وكان من أهم الموضوعات في البحث الأخلاق والقيادة والتحفيز والتنظيم. الثقافة. من حيث المصادر المستخدمة في البحث، كان نهج البلاغة، وجهة نظر المفكرين الإسلاميين والقرآن الكريم، على التوالي، الأكثر استخداماً في تجميع البحوث في مجال السلوك التنظيمي الإسلامي.

الكلمات الرئيسية: إدارة السلوك التنظيمي، البحث الإسلامي، السلوك التنظيمي، الإدارة الإسلامية، مراجعة المجال.

١

المجلد ٣٠
ربيع ١٤٤٣

ورقة البحث

الواردة:
١١ شعبان ١٤٤٣
المقبولة:
٨ شوال ١٤٤٣
صن: ١٦٥-١١٣

DOR: 20.1001.1.22516980.1401.30.1.6.5

١. المؤلف المسؤول: طالب دكتوراه في صنع القرار والسياسة العامة بجامعة الإمام الصادق (ع). mikaelnoruzi@gmail.com
٢. الأستاذ المساعد بكلية الدراسات الإسلامية والتصرف بجامعة الإمام الصادق عليه السلام
٣. طالب دكتوراة السياسة العامة جامعة الامام الصادق. طهران. إيران

The Organizational Behavior Management Research with an Islamic Approach: A scoping Review

Michael Norouzi¹ | Alireza Chitsazian² | Seyyed Mehdi Seyyed Tabatabaei³

Abstract

The central position of man in the organization has made the study area of organizational behavior one of the first areas of interest in organization and management studies, and as a main and basic area, it has always been the focus of researchers. Due to the impact of anthropological assumptions on the content of organizational behavior studies, along with the development of Islamic approaches in management studies, Islamic views in organizational behavior research have also been used and favored by researchers, the result of which is a significant amount of research in this field. Based on this, the aim of this research is to identify the approaches and trends in the research conducted in this field in the sphere of scientific society of the Islamic Republic of Iran. The research methodology includes the review of the selected domain and the investigated research of all scientific research articles published up to the time of conducting the research, and after refining the information, 279 articles were reviewed. The results show that the upward trend in the publication of research in this field - which started in the early 70s - reached its peak in 2015 with the publication of 39 articles, and unfortunately, this trend has been downward again. Also, according to the results of the research, the most dominant methodological approach in this research was the qualitative approach in the amount of 62% of the total research, and the most important topics in the research were ethics, leadership, motivation, and organizational culture. In terms of the sources used in the research, Nahj al-Balagha, the viewpoint of Islamic thinkers and the Holy Qur'an, respectively, have been used the most in compiling research in the field of Islamic organizational behavior.

Keywords: Organizational behavior management Islamic research organizational behavior Islamic management and domain review.

DOR: 20.1001.1.22516980.1401.30.1.6.5

1. Corresponding Author: Ph.D. Candidate, Department of Decision Making and Public Policy, Imam Sadegh University, Tehran, Iran. Mikaeelnoruzi@gmail.com

2. Assistant Professor, Department of Islamic Education and Management, Imam Sadegh University, Tehran, Iran.

3. Ph.D. Candidate, Department of Public Policy, Imam Sadegh University, Tehran, Iran.

1

Vol. 30
Spring 2022

Research Paper

Received:
25 March 2021
Accepted:
10 May 2022
P.P: 113-165

4